

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2009

Jiří Otáhal

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

**Domácí násilí jeho příčiny, následky a
možnosti řešení v podmínkách naší
společnosti**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alena Plšková**

**Vypracoval:
Jiří Otáhal**

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Domácí násilí jeho příčiny, následky a možnosti řešení v podmínkách naší společnosti“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 20. 1. 2009

.....

Jiří Otáhal

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi cenné rady, které mi při vypracování mé bakalářské práce byly užitečnou metodickou pomocí a za čas, který mi věnovala. Dále mé poděkování náleží pracovníkům sociálního odboru MěÚ Hustopeče v čele s jeho vedoucím Mgr. Josefem Maulerem a kolegům policistům Krajského ředitelství Brno, Územního odboru Břeclav, Obvodního oddělení Hustopeče, především pak zástupkyni vedoucího Obvodního oddělení Hustopeče npor. Bc. Patricii Novotné, nejen za poskytnutí rad a informací k problematice, které jsem se ve své práci věnoval, ale zejména za podporu při celém mém studiu.

Jiří Otáhal

OBSAH

Úvod	6
1. Domácí násilí v ČR, základní pojmy a legislativa	8
1.1 Historie a současnost v problematice domácího násilí	8
1.2 Mýty o domácím násilí	9
1.3 Základní pojmy v oblasti domácího násilí	12
1.3.1 Pojem domácí násilí	12
1.3.2 Ohrožená a násilná osoba	14
1.3.3 Společné obydlí	15
1.4 Právní normy související s ochranou před domácím násilím	15
1.4.1 Právní ochrana z pohledu občanského, přestupkového a trestního práva	15
1.4.2 Institut vykazání	18
2. Znaky domácího násilí, jeho identifikace a postup policie u případů domácího násilí	20
2.1 Specifické znaky domácího násilí	20
2.2 Postup policie při výjezdu a vykazání, taktika zákroku	23
2.2.1 Postup policie při výjezdu k incidentu se znaky domácího násilí	23
2.2.2 Postup policie při vykazání	24
2.2.3 Taktika zákroku policie	25
3. Příčiny a následky domácího násilí v rodinném prostředí	28
3.1 Prostředí rodiny a domácí násilí	28
3.2 Oběť a agresor	30
3.2.1 Příčiny a následky domácího násilí z pozice oběti a její charakteristika	30
3.2.2 Příčiny a následky domácího násilí z pozice agresora a jeho charakteristika	33
3.3 Zásady komunikace při domácím násilím	38
3.3.1 Zásady komunikace s obětí domácího násilí při policejní práci	38
3.3.2 Zásady komunikace s agresorem domácího násilí při policejní práci	39
3.3.3 Zásady komunikace s dítětem-svědkiem domácího násilí při policejní práci	40

4. Případové studie (kazuistiky)	42
4.1 Základní charakteristika případů domácího násilí v regionu Hustopečsko	42
4.2 Spolupráce policie s orgány zabývající se pomocí oběti domácího násilí	51
Závěr	53
Resumé	55
Anotace	56
Seznam použité literatury	58
Seznam příloh	60

ÚVOD

Domácí násilí jako téma své bakalářské práce jsem si vybral proto, že jej považuji za jeden z nejhroživějších sociálně patologických jevů, který se v naší společnosti vyskytuje. Jako policista se s různou formou agresivního chování a jednání, tedy i s domácím násilím, setkávám velice často. Dle mého názoru je nutné na příčiny a následky nejen tohoto sociálně patologického jevu neustále upozorňovat. Násilí uvnitř rodiny nebo uvnitř partnerských vztahů bylo dlouhou dobu vnímáno jako privátní záležitost. Tento postoj se však v několika posledních letech změnil a i u nás byla přijata legislativní a sociální opatření s cílem včas zasáhnout a řešit případy domácího násilí. Zvýšená pozornost je této problematice věnována rovněž v masově komunikačních médiích.

Poměrně velká část populace je schopna existenci domácího násilí popírat nebo z velké části bagatelizovat, přestože s ním má zkušenost alarmující počet českých žen. V podstatě podíváme-li se kolem sebe, tak z deseti žen, je každá čtvrtá týrána. Oběťmi domácího násilí nejsou pouze ženy. Značně ohroženou skupinou jsou především děti a senioři, tyto tyranské praktiky se však nevyhýbají ani mužům.

Většina obětí násilného jednání není schopna sama vyhledat odbornou pomoc nebo se někomu blízkému ze svého okolí svěřit. Jsou do značné míry ovlivňovány agresorem, z útoků vůči své osobě obviňují sebe sama, často také velkou roli hraje stud před ostatními. V situaci, kdy přece jenom násilí vyjde najevo, dochází u ohrožené osoby, v mnoha případech, k popírání závažnosti takového jednání ze strany násilníka.

Z těchto důvodů by se měla problematika domácího násilí dostat do podvědomí každého člověka, protože v průběhu života se s tímto problémem může setkat každý z nás. Je tedy dobré umět si v krizové životní situaci poradit, vědět na koho se obrátit či koho požádat o pomoc. Není až tak důležité, zda jsme obětí domácího násilí či jsme se jenom dozvěděli o někom, kdo má tento problém. Důležité je, abychom nezůstali lhostejní.

V současné době pracuji jako vedoucí obvodního oddělení pořádkové policie a plnění jí zákonem stanovených úkolů, chápu jako službu veřejnosti. Na pozici, kterou v současnosti zastávám je jednou z mých povinností výchova policistů, proto jsou pro mne důležité získané znalosti studiem na vysoké škole. Ve své práci bych se chtěl zaměřit na to, aby každý z nás uměl správně diagnostikovat domácí násilí. Také je důležité, aby každý policista byl schopen takto ohrožené osobě poradit, jaké má možnosti pro řešení této složité životní situace a jaké instituce či občanská sdružení jí mohou v tomto nelehkém problému pomoci.

Cílem mé bakalářské práce je tedy získání určité orientace v daném problému, získání praktických a teoretických znalostí při řešení této krizové situace, a aby byla poskytnuta rychlá a především efektivní pomoc osobám ohroženým domácím násilím.

1. Domácí násilí v ČR, základní pojmy a legislativa

1.1. Historie a současnost v problematice domácího násilí

Domácí násilí páchané na různých subjektech je v České republice rozšířeno úplně stejně jako v jiných zemích. Zasahuje všechny státy světa a je jedno jestli se jedná o vyspělé či naopak primitivní kultury.

Nejrozšířenějším násilím v celé společnosti je násilí páchané na ženách. V minulosti byla žena určena k tomu, aby muži sloužila a starala se o jeho blaho. Jednalo se zejména o patriarchální kultury, které v současnosti v některých částech světa ještě existují. Žena v těchto společnostech byla a je majetkem muže, který s ní nakládá podle svého uvážení, protože je považována za méněcennou. Z těchto důvodů bylo a v současnosti ještě je, toto nadřazené chování spolu s násilím tolerováno a v podstatě se stalo určitou oslavovanou normou. Můžeme tedy konstatovat, že domácí násilí a především násilí páchané na ženách je z historického hlediska problém, který je velmi silně společensky zakořeněn.

Před sametovou revolucí v roce 1989 bylo domácí násilí v České republice považováno za jev, který se v tehdejší společnosti určitě vyskytoval, ale nebyla mu věnována přílišná pozornost, tak jako dalším sociálně patologickým jevům (gamblerství, sprejerství). Veřejně se o něm moc nemluvalo, protože by to vrhalo špatný stín na tehdejší socialistickou společnost. Šťastná, spokojená a pracující žena byla symbolem každé ideální rodiny ve státě s tímto zřízením.

Další velmi častou skupinou, která se dnes a denně setkává s týráním, hrubým zanedbáváním a sexuálním zneužíváním jsou děti. Již ve středověku se rodiče ke svým dětem chovali dosti rezervovaně a udržovali si emocionální odstup. Dalo by se říci, že to byla určitá ochrana rodičů, před ztrátou dítěte, kterých v této době umíralo kvůli minimální lékařské péči velké množství. S násilím vůči dětem jsme se mohli setkávat téměř na každém kroku, hrubé jednání a špatné zacházení s dětmi v tehdejší rodině bylo

na denním pořádku. Musely pracovat již velmi malé děti (cca od 10 let) a byly v případě špatně odvedené práce krutě trestány. Fyzické tresty byly součástí výchovy ve školách a přetrvávaly až do 20. století. Z těchto důvodů se násilné jednání vůči dětem stalo určitou součástí života, bylo tolerováno, ale také tabuizováno. Vznikaly zkreslené představy, že tato ožehavá otázka neexistuje. Tento problém tu však neustále přetrvává, ale v současné době je však vnímán daleko citlivěji a zodpovědněji¹⁾.

Průzkumy v posledních letech však ukazují, že i u nás se domácí násilí ve velké míře vyskytuje. Chování mezi mužem a ženou, kdy muž vystupuje jako agresor a žena jako jeho oběť, je především v četnosti a frekvenci různých forem násilí v rodině srovnatelné s jinými zeměmi. Tato zjištění jsou významná proto, aby společnost mohla zaujmout určitý postoj k domácímu násilí a k řešení jednotlivých kauz. Velký vliv na informovanost veřejnosti v poslední době o tomto negativním jevu mají různé mediální prostředky, které se tohoto choulostivého tématu nebojí a mají snahu obětem domácího násilí pomoci.

1.2 Mýty o domácím násilí

Různé mýty jsou součástí našeho života od dob dávno minulých a byly vytvářeny z potřeby porozumět jevům, které nás obklopují a s nimiž nemáme žádnou předchozí zkušenost. Člověk hodnotí situace, které přináší život na základě informací, jež převzal od osob, k nimž vzhlíží jako ke svým autoritám. V našich prvních krůčcích tímto světem to jsou rodiče, dalším postupným rozvojem svých schopností se tento okruh autorit rozšiřuje. Velký vliv na náš úsudek, na orientaci v neznámých situacích mají rovněž různá masmédiá. Je pravdou, že nám poskytují množství nových informací, objasní nám mnoho nejasných věcí, na které hledáme odpovědi a nerozumíme jim. Svými sděleními nás, ale také často mystifikují.

Násilí, kterého se dopouštějí členové rodin na svých blízkých, je opředeno jako mnoho jiných jevů celou řadou mýtů. Toto jednání je málo srozumitelné, a proto

---

¹⁾ Vaničková, Eva a kol. Násilí v rodině. Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995, s. 5.

vznikají chybné představy, které není možno přehlížet a podceňovat. Omezují a zabraňují nám všem v účinné pomoci obětem domácího násilí.

Mýty o domácím násilí mohou souviset se samotným výskytem násilí a sociálním statusem rodiny, osobou násilníka a osobou oběti. Za takové falešné a nepodložené mýty o domácím násilí můžeme považovat:

➤ **mýtus, že domácí násilí je soukromou věcí, do které nemá nikdo zasahovat**

Je však pravdou, že bychom neměli být lhostejní k žádnému násilí. Nelze tedy tolerovat ani násilí, které se odehrává za zavřenými dveřmi. Každý z nás má to nejzákladnější právo dle Listiny základních práv a svobod na ochranu své důstojnosti, zdraví a života. Z těchto důvodů se prováděly různé průzkumy a začalo se stále více nahlížet i do soukromých vztahů. Rodina je považována za sociální skupinu, která představuje klidný přístav. Zaručuje harmonický rozvoj a zdravý vývoj všech jejích členů. Prověřováním soukromých vztahů se však zjistilo, že rodina je i místem, kde dochází, někdy i za netečného přihlížení nás všech, ke skryté kriminalitě. Je tedy živnou půdou, kde ti silnější ubližují slabším, bezbranným a závislým jedincům. Velkou pozornost si tak získaly ti nejzranitelnější - děti a také týrané ženy.

➤ **mýtus, že se nejedná o násilí, jde mezi nimi pouze o hádku**

V případě hádky jsou role obou partnerů přibližně stejně silné a každý se snaží prosadit svůj názor či zájem. U domácího násilí je uplatňována fyzická či jiná převaha jedné strany nad druhou k prosazení svých zájmů. Rozdíl mezi hádkou a domácím násilím je v určitém zneužití moci silnějšího partnera a stupňující se brutalitě útoků.

➤ **mýtus o násilí, jež se děje v problémových rodinách**

Velmi rozšířená je představa, že se domácí násilí vyskytuje pouze v rodinách sociálně slabých, které žijí na okraji společnosti. Je naprosto zřejmé, že tato představa je naprosto mylná. Není rozhodujícím kritériem ekonomická situace rodiny, protože domácí násilí se objevuje i tam, kde jsou rodiny dostatečně zajištěny a probíhá dokonce daleko intenzivněji.

➤ **mýtus černobílého vnímání aktérů domácího násilí**

V této situaci je charakter pachatele často vnímán výlučně negativně, je považován za učiněné monstrum a naopak oběť je vnímána jako dokonalá a naprosto čistá bytost, která má samé dobré vlastnosti. Jak pachatel, tak i jeho oběť jsou skutečné osoby, které se vyznačují určitými vlastnostmi, schopnostmi a charakterem. Agresor může být v zaměstnání uznávanou osobností a oběť může být v mnoha věcech nedokonalá. Nikdo však nemá právo toho druhého pro jeho nedokonalost vystavovat psychické či fyzickému týrání.

➤ **mýtus o nevyhnutelnosti domácí násilí**

Tento mýtus spočívá v utkvělé představě, že si do svých vztahů s partnery přenášíme nabyté zkušenosti z dětství, napodobujeme rodiče, jako svoje vzory v soužití. Není totiž žádným pravidlem, že se každý z nás bude chovat jako agresor či oběť, pokud se setkal s násilím mezi otcem a matkou. Domácí násilí může postihnout kohokoliv, není totiž žádným osudovým či fatálním jevem. Nezáleží na tom, zda jsme jej v dětství zažili, důležité je jak sami budeme přistupovat k tomu druhému ve svém partnerském vztahu. Kdo se však setkal s tímto traumatem v dětství, má daleko těžší pozici se s takovou situací v průběhu svého života vyrovnat. Chování agresora se dá těmito prožitky vysvětlit, nedá se však v žádném případě omluvit.

➤ **mýtus o typickém pachateli**

Rozšířenou představou je, že pachatel domácího násilí je primitivní člověk bez vzdělání, který je vždy impulzivní, útočný až sadistický. Od slušného člověka se na první pohled liší, jedná se o nenormální a duševně chorou bytost. Pachatelé domácího násilí se však vyskytují i mezi vysokoškolsky vzdělanými osobami. Dále u jedinců, kteří jsou ve svém okolí považováni za velmi úspěšné a společenské lidi. Pro tyto typy je společné, že takto se chovají jenom ke svému partnerovi a před ostatními vystupují jako seriózní osoby. Násilnou činnost vzdělaných agresorů je daleko těžší prokázat, protože jsou ve svých praktikách daleko vynalézavější, rafinovanější a zanechávají po svém jednání pouze malé množství stop.

➤ **mýtus o typické oběti**

Laická veřejnost má za to, že obětí týrání se může stát pouze ten partner, který vystupuje v roli pasivního, závislého a nesamostatného partnera. Na jednu stranu však

partner nevypadá jako osoba, kterou by někdo bil, proto typická oběť domácího násilí neexistuje. Musíme se uvědomit, že před skrytým násilím za zavřenými dveřmi domácnosti nás neochrání žádná materiální jistota, pracovní a životní úspěchy a každý se může jednou dostat do pozice týrané a zneužívané oběti.

➤ **mýtus o vině oběti**

Tento mýtus předpokládá, že za násilí ve vztahu je odpovědná jeho oběť a násilnou osobu zbavuje z tohoto jednání viny. Násilníci se hájí tím, že k tomuto jednání byli vyprovokováni nebo došlo k chybnému komunikaci s partnerem. Považují násilí za určitý výchovný prostředek, který slouží k tomu, aby oběť měla na paměti, že se takto nemá chovat. Je, ale pravdou, že žádný z nás nemá právo jiného týrat, zraňovat jeho důstojnost či ubližovat někomu na zdraví.

➤ **mýtus o uchylování se k násilí jen v opilosti**

Spousta pachatelů domácího násilí svůj čin páchá v době své opilosti nebo pod vlivem jiných návykových látek. Neméně často jsou oběti napadány, když jsou jejich agresori naprosto střízliví. Drogy nebo alkohol mohou být určitým spouštěčem a prostředkem k násilnému jednání. Alkohol jim slouží jako výmluva nebo v tomto stavu ztrácejí zábrany, které jim brání chovat se agresivně. Závislosti na návykových látkách přinášejí komplikace do násilného chování, ale zpravidla nejsou skutečnou příčinou domácího násilí²⁾.

1.3 Základní pojmy v oblasti domácího násilí

1.3.1 Pojem domácí násilí

Definici tohoto pojmu můžeme chápat ve dvou rovinách. V širším slova smyslu, tak, jak ji formulovala Rada Evropy v roce 1985: „Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin, nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti“³⁾

---

²⁾ <http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>

³⁾ Voňková, Jiřina, Huňková Markéta a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 1. vyd. Praha: proFem, 2004, s. 14.

V užším smyslu slova se jedná o partnerské (intimní) násilí, za které můžeme považovat: „Násilné jednání je jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního mezi dospělými osobami, které jsou nebo někdy v minulosti byly intimními partnery nebo členy rodiny, a to bez ohledu na pohlaví“⁴⁾.

Pokud tyto dvě definice převedeme do ještě srozumitelnější podoby, jde tedy zpravidla o jednání mezi osobami blízkými obývajícími společnou domácnost, které jsou v určitém vztahu. Jedna z nich využívá svou moc spolu s určitou formou násilí, čímž u druhé osoby vzbuzuje strach, a tím ji kontroluje a ovládá. Může se jednat např. o násilí na partnerovi, zneužívání, týrání a zanedbávání dětí, trýznění seniorů apod. Tato násilná jednání mohou mít různou formu:

- násilí fyzické – různé podoby bití (kopání, fackování, údery pěstí apod.) i za použití zbraně, škrcení ...
- násilí emocionální - citové vydírání, veřejné zesměšňování, zákazy, vyhrůžky ...
- násilí sexuální – zneužívání, znásilňování, nucení k nechtěným sexuálním praktikám ...
- násilí sociální – nemožnost stýkat s ostatními členy rodiny, přáteli, zákazy telefonování ...
- násilí ekonomické – neposkytování finančních prostředků na vedení domácnosti, kontrolování příjmů⁵⁾ ...

Ne každé násilí, které společnost zaznamenává je tedy domácím násilím. V daném případě se jedná o případy uskutečňované za zavřenými dveřmi, vykazující určité znaky. Chování těchto osob je velmi nebezpečné, protože je prováděno skrytě. Většina lidí z nejbližšího okolí nemá o takovém závažném jednání vůbec tušení.

Není důležitá národnost, společenské uplatnění, vyznání, vzdělání či hmotné zabezpečení. Setkáváme se s ním ve vztazích heterosexuálních a homosexuálních partnerů. Domácí násilí se týká všech vrstev obyvatelstva, nevyhýbá se mladé, střední ani starší generaci.

---

⁴⁾ Voňková, Jiřina, Huňková Markéta a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 1. vyd. Praha: proFem, 2004, s. 15.

⁵⁾ <http://www.spgs-szs.cz/files/materialy/socialni-pece/domaci-nasilii.pdf>

1.3.2 Ohrožená a násilná osoba

Samotným objektem domácího násilí je ohrožená osoba, tedy osoba proti níž směřuje jednání subjektu domácího násilí, tedy násilné osoby. Ohroženou osobou může být jeden z partnerů, nejčastěji to však bývá žena, děti, senioři, popř. jiné osoby, které žijí ve společné domácnosti.

Za ohroženou osobu nelze považovat jenom toho, kdo je přímým aktérem jednání agresora. V určitém smyslu můžeme hovořit o osobách, které nuceně asistují incidentům domácího násilí a tyto je nutno před násilným jednáním pachatele rovněž chránit. Nejohroženější skupinou jsou děti, jejich přítomnost domácímu násilí v rodině je alarmující a často jsou brány jako prostředek vydírání druhého partnera.

Subjektem domácího násilí, tedy osobou páchající toto společensky závažné jednání, je násilná osoba. Za ni považujeme: „osobu, která ohrožuje ohroženou osobu na zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a společně s ohroženou osobou obývá společné obydlí, a je či byla spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu, a lze důvodně předpokládat, že se tato osoba bude dopouštět i nadále domácího násilí vůči ohrožené osobě“⁶⁾.

U násilníka nehraje téměř žádnou roli jeho příslušnost k určitému etniku, náboženskému vyznání, vzdělání ani sociální pozici, kterou ve společnosti zastává. Může jím být kdokoliv, kdo v domácnosti společně sdílí byt nebo dům bez ohledu na jeho postavení. Často se na veřejnosti chová slušně, ovládá se, je společenský a zavřou-li se za ním dveře domu, stává se bezohledným a násilnickým tyranem.

---

⁶⁾ ZP PP č. 200/2008 o provádění vykázaní

1.3.3 Společné obydlí

Jednou z podmínek domácího násilí je to, že je páčáno mezi osobami, které spolu sdílí domácnost v bytě či domě. Společné obydlí můžeme vymezit jako: „byt nebo dům, který násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení, nikoliv vedení společné domácnosti, právním titulem společného bydlení může být např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah, ale i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů“⁷⁾.

Domácí násilí se nejčastěji odehrává v soukromí společného obydlí, mimo kontrolu veřejnosti. Některé incidenty se však mohou odehrát i mimo toto společné obydlí a jsou vlastně pokračováním jednání, které se odehrává v domácnosti. Jedná se o momentálně přechodně či krátkodobě obývané prostory, např. chata, hotelový pokoj při společné dovolené. Vymezit pojem společné obydlí je v těchto případech důležité při použití institutu vykázání. Vydání rozhodnutí o vykázání násilné osoby se bude také vztahovat na společné obydlí, které tyto osoby skutečně dlouhodobě užívají.

1.4 Právní normy související s ochranou před domácím násilím

1.4.1 Právní ochrana z pohledu občanského, přestupkového a trestního práva

V oblasti občanského práva může oběť domácího násilí prosazovat své zájmy na základě některých ustanovení občanského zákoníku, tedy lze se domáhat svých práv v občansko právním řízení. Jedním ze způsobů je podání žaloby, které však trvá několik týdnů až měsíců. Více vhodnějším způsobem je návrh na vydání předběžného opatření, o kterém musí soud rozhodnout do 7 dnů. Obvykle se toto rozhodnutí soudu využívá při určení výživného pro děti, zákazu možnosti volného nakládání se společným majetkem a zákazu společného užívání bytu.

---

⁷⁾ ZP PP č. 200/2008 o provádění vykázání

Další možností ochrany oběti před agresorem je podání žádosti o rozvod manželství, které však předpokládá mít soudně upravenou výchovu a vyživovací povinnost vůči nezletilým dětem na dobu před a po rozvodu. Jedná se však o poměrně zdlouhavou záležitost, jelikož jednání jsou nařizována až po několikaměsíční lhůtě od podání žádosti.

V přestupkové řízení jsou projednávány spíše jednotlivé útoky domácího násilí, které ve většině případů dokumentuje policejní orgán následně jsou oznamovány k projednání do přestupkových komisí jednotlivých obecních úřadů. Za přestupek je označováno jednání, které se vyznačuje nízkým stupněm společenské nebezpečnosti.

Nejčastější protiprávní skutky, jež souvisí s domácím násilím, jsou uvedeny v ustanovení § 49 – přestupky proti občanskému soužití, zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších novel a doplňků. Jedná se tzv. návrhové přestupky, které lze projednat pouze na návrh postižené osoby. Tady se jedná o největší úskalí, jelikož většina těchto případů není nikdy projednána. Oběti tohoto protiprávního jednání, které je kvalifikováno jako návrhový přestupek si to v průběhu lhůty rozmyslí a tento návrh příslušné komisi pro projednání přestupků neudělí. Rovněž v řadě případů, kdy k projednání dojde, nemá rozhodnutí správního orgánu na agresora v případě, že jde skutečně o domácí násilí pozitivní vliv. Naopak mnohdy je řízení před správním orgánem jedním z mnoha spouštěcích mechanismů agrese násilné osoby.

Nejenom tento důvod vede k tomu, že se na přestupkové řízení nahlíží s velkou nedůvěrou a spoustou zúčastněných je považováno za neefektivní. Neposkytuje oběti dostatečnou ochranu, trest pro pachatele je nedostatečný a nevede k tomu, aby se protiprávního jednání v budoucnosti vyvaroval.

Oběti domácího násilí se snaží atakům agresora bránit nejdříve sami, popřípadě vyhledávají pomoc nejprve u svých nejbližších. Na orgány činné v trestním řízení se obracejí až v té době, kdy už si s jednáním násilníka nevědí rady a jejich situace je neúnosná. Ve většině případů jde o taková násilná jednání, která dosahují intenzity trestného činu.

Trestní zákon je ve své zvláštní části rozdělen do 12 hlav, kdy každá z nich chrání určitou oblast hodnot a zájmů společnosti, práv a oprávněných zájmů fyzických a právnických osob. Jednotlivé hlavy jsou konkretizovány definicemi příslušných trestných činů, které se vztahují k určité chráněné hodnotě. Domácí násilí jako trestný čin v trestním zákoně není zakotveno, ale existují určité trestné činy, jež se násilník dopouští v rámci tohoto protiprávního jednání.

Jedná se o útoky proti životu a zdraví, proti svobodě a lidské důstojnosti, proti rodině a proti pořádku ve věcech veřejných. Pachatelé domácího násilí jsou nejčastěji stíháni za trestný čin týrání osoby ve společně obývaném bytě nebo domě, znásilnění, vydírání, ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, ohrožování mravní výchovy mládeže, násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci, výjimkou není spáchání trestného činu vraždy či zavlčení do ciziny aj.

Většina trestných činů souvisejících s domácím násilím je podmíněna souhlasem poškozené osoby. Trestní stíhání může být zahájeno až po udělení výslovného souhlasu oběti domácího násilí, ta má však právo vzít tento souhlas v jeho průběhu kdykoliv zpět. Souhlas s trestním stíháním není třeba v případě, že je agresor obviněn z trestného činu Týrání osoby ve společně obývaném bytě nebo domě⁸⁾.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem lze konstatovat, že v České republice nechybí právní úprava, která přispívá k ochraně obětí domácího násilí. Dle mého názoru a získaných zkušeností v praxi by bylo možné především do trestního zákona zahrnout u skutkových podstat trestných činů, které mají vazbu k domácímu násilí, přísnější postih. Velmi důležité je také to, jak jsme či budeme schopni tyto právní normy využít v praxi, aby to bylo ku prospěchu všech zainteresovaných stran.

---

⁸⁾ Bednářová, Zdena. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: Publikace MPSV, 2006, s. 82.

1.4.2 Institut vykázání

V České republice vstoupil v účinnost 1. ledna 2007 zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, který vypracovala expertní skupina Aliance proti domácímu násilí. Tato skupina při své práci využívala získané poznatky v této oblasti a uvědomovala si, že tento problém nelze řešit pouze represivními opatřeními ze strany policie. Je zde nutná spolupráce všech orgánů státní správy a jednotlivých organizací zabývajících se problematikou domácího násilí.

Zákon v sobě zahrnuje tři základní pilíře, jež jsou vzájemně provázané. První spočívá v policejním zásahu, který má za úkol především ochranu oběti a zastavení přímo hrozícího násilí. Došlo k rozšíření pravomocí policie o nové opatření, které nazýváme institut vykázání. Jedná se o dočasné, desetidenní vykázání násilné osoby ze společného obydlí.

Druhým pilířem je sociálně právní pomoc ve formě poradenské služby poskytovanou intervenčními centry. Zde je velmi důležitá rychlá a bezprostřední spolupráce policie a intervenčních center, protože sociálně právní pomoc je nutné poskytnout během lhůty deseti dní, kdy je realizováno vykázání.

Další iniciativu ohrožené osoby v občanskoprávní oblasti, které byla dosud poskytnuta sociální, právní a psychologická pomoc při řešení svého problému, je možno považovat za třetí pilíř tohoto zákona. Osoba bezprostředně postižená domácím násilím má možnost civilnímu soudu navrhnout předběžné opatření, ve kterém soud může násilné osobě prodloužit vykázání⁹⁾.

Dle shora uvedeného zákona byl do 31. prosince 2008 institut vykázání pro činnost policie o něco složitější než je tomu v současné době. S přijetím nového zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR se tento proces zjednodušil. Zásadní rozdíl je v tom, že před rokem 2009 bylo vykázání správním rozhodnutím, kdy policie suplovala v této oblasti činnost správních orgánů. V současnosti je vykázání jedním z oprávnění policie a je zakotveno v § 44 – 47 zákona o Policii ČR, který vstoupil v účinnost dne 1. ledna 2009.

---

⁹⁾ Čírtková, Ludmila. Domácí násilí. Kriminalistika, 3/2006, s. 197.

Tímto nástrojem policie získala oprávnění vykázat osobu páchající domácí násilí na dobu 10ti dnů z obydlí společně obývaného s osobou ohroženou, a to dokonce bez ohledu na její vůli. Ze strany státní moci jde zejména o nulovou toleranci tohoto sociálně patologického jevu. Účelem vykázání je nejen to, aby násilná osoba ve svém jednání nepokračovala, ale i to, aby ohrožená osoba podnikla takové kroky, které by ji před agresorem ochránily.

Institut vykázání lze chápat především jako preventivní opatření, které má napomoci k omezení tohoto negativního jevu vyskytujícího se ve společnosti. Ve většině případů je možný postih agresora i v rovině přestupkového či trestního řízení, protože zpravidla ohrožená osoba věc násilného chování svého partnera oznámí až tehdy, kdy se skutečně a odůvodněně obává nejen o své zdraví, ale i o svůj život (přehled vykázaných osob za rok 2007 a 2008 dle statistických ukazatelů uvedených na intranetových stránkách PČR Správy Jmk Brno viz příloha č. 1).

2. Znaky domácího násilí, jeho identifikace a postup policie u případů domácího násilí

2.1 Specifické znaky domácího násilí

Rozpoznat případy, kdy se jedná o domácí násilí, je velmi těžké. Člověk, který nemá pracovní zkušenosti s oběťmi násilného jednání nebo nebyl proškolen v této oblasti, nemůže kvalifikovaně rozhodnout o tom, zda se skutečně v konkrétním případě jedná o domácí násilí či nikoliv. Je důležité se zmínit, že problematice domácího násilí se věnují neziskové organizace, např. Spondea, o.p.s., které se starají rovněž o osvětu a školení pracovníků.

Každé násilné chování pachatele vykazuje určité zvláštnosti, které jsou důležité pro správné posouzení a kvalifikaci daného skutku. Za domácí násilí nepovažujeme jednorázový incident, který naplňuje skutkovou podstatu přestupku nebo trestného činu. Dále také jednání, kde dochází ke vzájemnému napadání (válka Roseových), tzv. italskou domácnost a ani případnou rvačku mezi oběma aktéry, kde dochází ke vzájemnému střídání rolí, popř. se jedná o role rovné.

Jsou však stanoveny znaky a rovněž je dán určitý charakteristický obraz o oběti domácího násilí. Z těchto lze vycházet při diagnostikování tohoto protiprávního jednání. Za 4 základní znaky domácího násilí považujeme:

- opakování a dlouhodobost násilí
- eskalaci násilí
- jasné a nezpochybnitelné rozdělení rolí
- neveřejnost

Jednotlivé násilné útoky, které mají povahu psychických či fyzických ataků, se neustále opakují dokola. Mohou se střídat s fází slibů, usmiřování, ale také může nastat období, kdy se ze strany agresora neděje vůbec nic. Doba, která uplyne mezi páchaným

násilím a obdobím relativního klidu se však neustále zkracuje. Než se oběť domácího násilí odhodlá vyjít se svým problémem na veřejnost, uplyne i několik let. V praxi jsou běžně známé případy, kdy byla vyhledána pomoc po více než 5 letech.

Důležitým znakem je i eskalace násilí, to znamená postupný nárůst intenzity jednotlivých incidentů. Ataky jsou s každým dalším opakováním rafinovanější a brutálnější. Pachatel se na násilí v podstatě připravuje a má snahu způsobit své oběti co největší fyzickou a citovou bolest. Na počátku jde o modřiny způsobené fackou a oběť si ani neuvědomuje, že se jedná o počínající domácí násilí. Poté se agrese stupňuje a dochází k drobným ublížením na zdraví. Celé jednání pachatele může končit zraněním, které zanechá na takto postižené osobě závažné následky nebo skončí až smrtí.

V partnerských a jiných obdobných vztazích, kde dochází k domácímu násilí lze naprosto jasně rozpoznat osobu násilnou a osobu ohroženou. Na jedné straně se role agresora vyznačuje bezvýhradnou mocí a na druhé straně se role oběti projevuje určitou závislostí na násilníkovi, která souvisí až s naprostou bezmocí. Násilník vyžaduje naprostou poslušnost, kterou si vynucuje i za použití násilí. Ohrožená osoba, protože má strach z dalšího trestu je vůči svému agresorovi bezbranná a nemá snahu tomuto jednání oponovat.

Místem činu u těchto incidentů je soukromí, je zde tendence násilné osoby dopouštět se domácího násilí stranou veřejné kontroly. Agresor utočí na svoji oběť na soukromé půdě eventuálně jinde v ústraní, kde není vystaven zrakům veřejnosti. Nejčastěji se jedná o společně obývaný byt nebo dům, kde je daleko obtížnější jakýkoliv zásah vedoucí k zabránění násilnému jednání. Pachatel se v domácích podmínkách cítí daleko jistější a také dokazování násilí je zde daleko složitější.

K dalším pomocným znakům, které nám umožní správně identifikovat domácí násilí, přiřazujeme blízké vztahy mezi obětí a pachatelem Tyto vykazují emocionální propojenost a intimní charakter. Jedná se tedy o osoby, které jsou nejčastěji v příbuzenském či obdobném poměru. Navzájem si nejsou lhostejní a jsou k sobě poutáni určitými citovými vazbami¹⁰⁾.

---

¹⁰⁾ Bednářová, Zdena. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: Publikace MPSV, 2006, s. 12-15

Osoby, kterých se domácí násilí přímo týká, mají mimo intimní a citové provázanosti spoustu jiných společných věcí, kterou označujeme jako společnou propojenost. Tyto osoby jsou na sebe vázány svými dětmi, společným majetkem, který vlastní. Často mají stejné záliby, koníčky a společný okruh svých známých a přátel. Oběť má poté problém z takového vztahu odejít, protože je limitována tím o co všechno by svým odchodem mohla přijít. Má strach, že přijde o děti, majetek, přátele a v neposlední řadě může zůstat ve své nové situaci bez jakýchkoli finančních prostředků.

K dalšímu znaku tohoto násilného jednání patří zpravidla i společné bydlení, kdy agresor a jeho oběť žije v jednom domě či bytě. Ve většině případů nemá oběť kam jít, nemá sílu násilníka opustit, je na něm finančně závislá a má obavu o to, že může dojít k poškození a rozprodávání společného majetku. K projevům domácího násilí však dochází i na jiných místech než je společně obývaný prostor, této agrese se může pachatel dopustit např. v autě, chatě, hotelovém pokoji apod.

U některých případů domácího násilí se stává, že přetrvává i v době po rozvodu nebo po odchodu ohrožené osoby ze společné domácnosti. K této situaci dochází především pokud se za předchozího trvajícího vztahu narodily děti. Tyto se stávají prostředkem dalšího týraní ze strany násilné osoby. Velmi negativně působí na psychiku oběti to, že se agresor snaží všemi možnými prostředky nadále znepríjemňovat její život i po tomto odloučení. Jedná se o různé schválnosti, telefonické obtěžování či pomluvy mezi přáteli, v zaměstnání apod., takže dochází k dalšímu týraní oběti¹¹⁾.

---

¹¹⁾ Bednářová, Zdena. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: Publikace MPSV, 2006, s. 12-15

2.2 Postup policie při výjezdu a vykázání, taktika zákroku

2.2.1 Postup policie při výjezdu k incidentu se znaky domácího násilí

Při výjezdu policistů na oznámení, kde je podezření na domácí násilí, je nutné již před příjezdem na místo zjistit co největší množství informací k incidentu a k aktérům.

Podstatné je především zjistit:

- kdo incident oznámil
- co bylo předmětem oznámení
- jakým způsobem bude zajištěn přístup do domu či bytu
- zda se jedná o opakovaný případ
- jestli je některý z účastníků pod vlivem alkoholu či drog
- zda je některý z účastníků zraněn
- jestli je někdo z účastníků držitelem střelné zbraně
- zda se nachází na místě agresivní osoba či osoba v minulosti trestaná
- jestli se na místě nachází děti do 15 nebo do 18 let
- zda byla již na místě provedena některá jiná opatření – zásah RZS, HZS, MP.

V případě, že nezjistíme všechny potřebné informace před příjezdem na místo, snažíme se je zjistit co nejdříve na místě incidentu. Rovněž je důležité rozdělit role jednotlivých policistů, kteří zákrok provádějí, aby každý z nich předem věděl, jaký úkon na místě má provést.

Po příjezdu policistů na místo, kde je předpoklad, že došlo k incidentu, který vykazuje znaky domácího násilí, je nutné provést následující úkoly:

- co nejdříve vstoupit do bytu či domu
- pokud trvá domácí násilí, je třeba neprodleně zasáhnout a zastavit další útoky
- zajistit lékařské ošetření zraněným osobám

- zajistit veškeré zbraně, jichž bylo použito k útoku
- zjistit, zda se v domácnosti nacházejí nezletilé děti a v jakém jsou stavu
- oddělit od sebe ohroženou a násilnou osobu
- zajistit bezpečí ohrožené osoby i případným omezením osobní svobody agresora
- pokud jsou splněny všechny znaky domácího násilí provést vykázaní
- poskytnout ohrožené osobě informace o místech pomoci
- maximálně zadokumentovat incident¹²⁾.

Při plnění těchto úkolů je třeba dodržovat některé zásady, které mají vliv na věrohodné zjištění skutkového stavu věci. Důležité je trvat na vstupu, prohlídce bytu, odděleném rozhovoru s aktéry incidentu i pokud by některá ze stran či obě tvrdily, že je vše v naprostém pořádku a zjistit zda se v bytě nenacházejí děti. Při prováděném zákroku policistů k zastavení násilí je nutno využít všech oprávnění, která vyplývají ze zákona o Policii. Násilnou a ohroženou osobu od sebe oddělit takovým způsobem, aby se při následném rozhovoru s policistou neviděli a neslyšeli.

2.2.2 Postup policie při vykázaní

Pokud jsou splněny všechny podmínky pro vykázaní, již policista nezahajuje správní řízení a nevydává rozhodnutí o vykázaní či zákazu vstupu jako v minulosti, ale pouze využívá svého oprávnění, které je mu dáno novelou zákona o Policii. V současné době vyhotovuje potvrzení o vykázaní, kterému však předchází provedení následujících úkonů:

- získání dostatečného množství informací o incidentu
- zjistit závažnost a identifikovat 4 základní znaky domácího násilí vytěžením oznamovatele, ohrožené osoby, násilné osoby, popř. dalších osob
- samotnému vykázaní může předcházet rozhodnutí o dalších opatření jako jsou zadržení, zajištění násilné osoby, převoz na záchytku apod.
- v případě, že nehrozí nebezpečí z prodlení zajistit při vykázaní přítomnost nezúčastněné osoby

---

¹²⁾ Intranet Policie ČR – mhtml:<http://www.ks.jm/OPZP>

- ústně oznámit vykázání násilné a ohrožené osobě, poučit je o jejich právech a povinnostech
- po vyhotovení písemného potvrzení o vykázání s písemným poučením předat oproti podpisu ohrožené a vykázané osobě
- upozornit násilnou osobu, že o vykázání bylo rozhodnuto bez ohledu na vůli ohrožené osoby, na jaký prostor se vykázání vztahuje, na délku vykázání, že dobu vykázání nelze zkrátit a v případě nerespektování vykázání jí poučit jaké sankci se vystavuje
- vyzvat násilnou osobu, aby vydala všechny klíče od společného obydlí
- vyžádat si telefonický kontakt na násilnou osobu, popř. adresu pro další doručování
- předat vykázané osobě seznam ubytovacích zařízení
- poskytnout ohrožené osobě informace o místech sociální a právní pomoci
- vyzvat násilnou osobu, aby si vzala osobní věci (hygienické potřeby, běžné oděvní součástky, léky a zdravotní pomůcky, které užívá, mobilní telefon) a neprodleně opustila byt či dům¹³⁾.

2.2.3 Taktika zákroku policie

Jednou započatý výjezd na incident se znaky domácího násilí je třeba řádně prověřit a takovýto výjezd nikdy nerušit. Můžeme získat informace od ohrožené osoby, že je již vše v pořádku. Tato skutečnost se nemusí zakládat na pravdě, může být vynucená násilnou osobou. Po navázání kontaktu je nutné vyžadovat vstup do obydlí, možnost hovořit s ohroženou osobou o samotě a osobně se přesvědčit, jak na místě situace vypadá.

Často se stává, že násilná osoba nechce policisty do bytu vpustit a tvrdí, že se nic nestalo. V tomto případě, je jí nutné sdělit, že policie je vázána určitými předpisy k provedení kontroly případného násilného jednání a bez toho, abychom se přesvědčili o situaci v bytě, nelze z místa odjet. V případě, že ani po tomto sdělení nebude policista vpuštěn, může pohrozit i násilným vstupem do bytu, protože zde existuje důvodné podezření, že zde došlo k násilnému jednání.

---

¹³⁾ Intranet Policie ČR – mhtml:<http://www.ks.jm/OPZP>

Před provedením samotného zákroku je dobré předem se domluvit na taktice postupu. Domluva předem umožní jednat na místě profesionálně bez improvizace, což způsobuje vyvarování se chyb, které mohou zákrok ohrozit. Důležitá je také znalost příslušných oprávnění a povinností policisty, které vedou při řešení případů se znaky domácího násilí ke kompetentnímu rozhodnutí ve věci.

Při provádění samotného zákroku ve věci domácího násilí je velmi důležité dbát na to, aby bylo co nejméně ohroženo zdraví a život aktérů incidentu. Rovněž je, ale nutné pamatovat na svou vlastní bezpečnost, jelikož jednotlivé úkony policisté provádí v prostředí, které neznají. Nemohou vědět, zda osoby proti nimž zákrok směřuje nevlastní nějaké ilegální zbraně. Dále je třeba dávat si pozor nejenom na násilníka, ale také na ohroženou osobu, která může mít snahu vystupovat před násilnou osobou tak, že je na její straně. Tímto jednáním se chrání, protože má strach z doby až bude s agresorem opět sama. V případě, že nelze zákrok úspěšně zvládnout pro přílišnou zdatnost násilné osoby nebo je zde nepřehledné či nebezpečné prostředí, je vhodné přivolat na místo posily k jeho úspěšnému dokončení.

Při šetření incidentu se znaky domácího násilí je třeba, aby zakročující policista vystupoval vůči zúčastněným osobám nestranně a ovládal svou psychiku. Případy domácího násilí jsou na řešení velmi obtížné. Jedná se o velmi emotivní prožitek, proto je nutné na místě vystupovat profesionálně, zdržet se nevhodných poznámek a nevynášet předčasné soudy. Policista nemůže rozhodovat na základě sympatií k jedné či druhé straně, protože toto jednání se nemusí ani jedné z nich zamlouvat a může mít velký vliv na získání důležitých informací pro řádné objasnění celé věci.

Ve většině případů, kdy policie přijede na místo incidentu, již k samotnému napadání nedochází. Obě strany vystupují, tak jako by se nic nestalo, proto je nutné vysvětlit proč jsme se dostavili a jakým úkolům a povinnostem se budeme věnovat. Na samotném místě budeme zajišťovat bezpečí, obnovovat pořádek a zjišťovat co se stalo. Pro objektivní zjištění informací oddělíme od sebe násilnou a ohroženou osobu a rozhovor provádíme s každým zvlášť.

Na místě incidentu musíme zjistit, zda se tam nenachází nezletilé děti, protože by mohlo dojít ke komplikacím při provádění služebního zákroku. Na druhou stranu nám, ale v dalším průběhu mohou tyto děti pomoci zjistit, co se vůbec stalo. Děti mohou spontánně vypovídat co viděly a na základě jejich psychického a fyzického stavu (plačící či značně rozrušené dítě) můžeme získat informace, které mohou být známkou předchozího incidentu. Při následném výslechu dětí si počínáme zvlášť opatrně, abychom jim nezpůsobili ještě větší trauma než, kterého byly právě svědky. Malé děti nevyslycháme, pouze se postaráme o jejich bezpečí. Následně spolupracujeme s orgánem péče o dítě, příbuznými či sousedy, kde je dočasně můžeme umístit.

V případě zjištění zranění je povinností přivolat k ošetření lékařskou pomoc. Všímáme si však o jaké zranění jde, ve kterých místech na těle se nachází, protože můžeme vyvodit, zda se jedná o aktivní zranění (úder, kopy, řezné či bodné rány) nebo o pasivní zranění (pády).

Další důležitou věcí na místě incidentu je zjištění poškození zařízení bytu nebo domu. Poškození různých věcí či inventáře je objektivně vzniklou škodou, ale také nám může ukázat vztah ohrožené osoby ke zničené věci. Domácí násilí se projevuje různými formami a projevy. Nemusí mít pouze podobu tělesného ubližování, ale velmi častým jevem je ničení oblíbených věcí, ke kterým má ohrožená osoba citový vztah a týraní nebo dokonce usmrcení domácího mazlíčka.

Při prováděném služebním zákroku je potřeba si také všimnout rozpoložení jednotlivých osob na místě. Ohrožená osoba bývá zpravidla rozrušená, často trpí pocitem viny, bojí se agresora a za to co se stalo se stydí. Může to mít za následek minimalizování skutečně prožitého násilí. Naproti tomu násilník se snaží chovat klidně a vystupovat s přehledem, někdy také předstírá spánek.

Všechny získané informace na místě je nutné poté řádně zaevidovat, protože mají význam při dalším výjezdu na stejné místo. Na jejich základě můžeme posoudit a odhalit historii a eskalaci domácího násilí a rovněž jsou důležitým zdrojem informací pro případné další trestní řízení a řízení před soudem¹⁴⁾.

---

¹⁴⁾ Intranet Policie ČR – mhtml:<http://www.ks.jm/OPZP>

3. Příčiny a následky domácího násilí v rodinném prostředí

3.1 Prostředí rodiny a domácí násilí

Jak již bylo v úvodu mé práce zmíněno bylo násilí uvnitř rodiny anebo uvnitř partnerských vztahů vnímáno jako soukromá záležitost. Tento postoj se začátkem 90. let minulého století začal měnit a především v poslední době byla i u nás přijata legislativní a sociální opatření s cílem včas zasáhnout a řešit případy domácího násilí.

Mezi základní a nezpochybnitelná fakta o domácím násilí patří především jeho rozšířenost, vysoká latence a také závažnost jeho důsledků pro jeho oběti. Domácí násilí je nejrozšířenější formou agrese mezi lidmi. Pravděpodobnost, že lidé budou napadnuti, zraněni, týráni či zabiti v prostředí rodiny a ze strany těch nejbližších je velmi vysoká. Je až s podivem, že jeden z partnerů může začít psychicky či fyzicky týrat toho druhého, když předtím se měli rádi, chtěli spolu žít, sdíleli společnou domácnost, vychovávali děti a společnými silami řešili problémy, které přináší život.

Příčin takového zlomu v partnerském vztahu je celá řada. Může dojít k určité závislosti jednoho partnera na druhém, často se jedná o různé psychické a zdravotní problémy, někdo tímto způsobem řeší své komplexy, ztráta zaměstnání nebo počátkem spuštění po delší dobu trvající agrese může být i úplně banální záležitost. Z těchto důvodů se stává soukromí rodiny ornou půdou pro týrání slabších silnějšími.

Všechny tyto příčiny mají však devastující dopad na celou rodinu, která přestává plnit své funkce, protože domácím násilím tak trpí nejen fyzicky či jinak týraná osoba, ale i další členové rodiny, zejména děti. V tomto případě můžeme konstatovat, že násilí mezi rodiči je i určitá forma týrání dětí. Závažnost dopadu na děti je závislá na povaze domácího násilí, na stupni agrese, na době jeho trvání, na jeho frekvenci, na věku dítěte

a na citovém vztahu dítěte k násilné a ohrožené osobě. Přitom si většina rodičů ani neuvědomuje, že to co dítě vidí může mít za následek to, že tyto násilnické praktiky bude opakovat i ve své vlastní dospělosti.

Důvodů proč se tato problematika stala tak vysoce latentní, je celá řada. Některé jsou na straně ohrožené osoby a jiné na straně nás ostatních. Je důležité pochopit proč se tak oběť domácího násilí chová, co ji k tomu vede, proč má strach celou věc oznámit. Nelze jen konstatovat, že se tento jev odehrává skrytě, kdy řada obětí a pachatelů zůstává utajena a svádět vše na neochotu či strach obětí tyto události oznamovat. To, že si i my ostatní nevšímáme některých typických znaků, které mohou být předpokladem domácího násilí a říkáme si, že se nás to přece netýká, vytváří výhodné podmínky pro násilníka. V jeho jednání jej nikdo neruší, nikdo mu v této agresi nebrání tím, že se zastane oběti anebo přivolá pomoc. Z těchto důvodů se rodina stává paradoxně ideálním prostředím pro vytváření tohoto druhu násilí.

Aby tomu tak nebylo, musíme této problematice věnovat i nadále velkou pozornost. K domácímu násilí bychom neměli být lhostejní a pokud se s takovou situací setkáme, ať už jako oběť agresora či se staneme svědkem incidentu, je nutné najít dostatek odvahy a tuto závažnou činnost oznámit na policii, sociálním úřadů či intervenčním centřům. V současné době mají vcelku dostatek pravomocí k tomu, aby se řádně s touto situací vypořádali.

Přijetím nového zákona byl dán institucím nástroj k intervenci, která by zastavila domácí násilí včas, ještě než dojde k závažné újmě na zdraví. Pozitivní reakce státu na danou problematiku dává velkou možnost nám všem, abychom mohli pomoci i těm, kteří toho nejsou sami schopni. Měli bychom mít na paměti, že včasnou pomocí můžeme ochránit zdraví i život oběti a tím také ovlivnit rozvoj a vývoj dětí v takovéto rodině, protože tyto jsou tímto patologickým jevem ovlivněny více, než si vůbec myslíme a připouštíme.

3.2 Oběť a agresor

3.2.1 Příčiny a následky domácího násilí z pozice oběti a její charakteristika

Obětí domácího násilí se může stát v podstatě kdokoliv, nejčastěji jí bývá především žena. Ve velké míře jsou zastoupeni jako oběti domácího násilí děti, senioři a tyto situace se nevyhýbají ani mužům.

Partnerský vztah mezi mužem a ženou je z velké části založen na vzájemné toleranci a porozumění. Na počátku dochází k určitému vymezení jednotlivých rolí, které budeme ve vztahu zastávat. Důležité je, aby tyto zastávané role byly rovnoměrné, se stejnými právy a povinnostmi. Když jeden druhého má velmi rád, je schopen pro něj cokoliv obětovat a rovněž je ochoten v celé řadě věcí ustoupit či udělat nějaký kompromis. Musí však mít neustále na paměti, aby se nejednalo pouze jednostranné ústupky a kompromisy.

Člověk si ani neuvědomuje, že se tomu druhému podřizuje a ustupuje. Partner, který se stává agresorem ve vztahu začíná získávat stále větší a větší moc. Objekt napadení se stává na svém agresorovi závislým a ten této situace využívá k rozhodování o dalším životě své oběti. V první fázi dochází k takovému jednání ze strany oběti vůči násilníkovi z lásky, později proto, aby měla v rodině klid a nakonec se z toho stane úplná samozřejmost.

Rozpoznat týraného člověka v rodině není vůbec jednoduché, pokud on sám to nějakým způsobem nedá najevo. Většina obětí jednání násilníka omlouvá a obviňuje z něj sebe sama. Za to, že násilí v rodině existuje se stydí, popírá jej a uvádí často jiné příčiny svých problémů.

Oběť, která je formou agrese postižena přímo bývá k takovému jednání tolerantní, snáší jej, je nečinná až apatická. Tato reakce v některých lidech vyvolává údiv a někdy až zpochybnování závažnosti tohoto problému. To, že se někomu zdají způsoby reakce

oběti na násilí páchané blízkou osobou neadekvátní a málo srozumitelné je zapříčiněno pouhou neznalostí podstaty domácího násilí.

Pochopení podstaty domácího násilí nám pomůže porozumět tomu, jak se chová oběť a proč se tak chová. Pak je pro nás daleko srozumitelnější to, že oběť setrvává v blízkosti násilníka, utíká od něj a znovu se k němu vrací, podává trestní oznámení a vzápětí jej bere zpět. Důvodů proč se ohrožená osoba chová, tak je se chová je celá řada.

Jedním z důvodů může být i obava ze ztráty sociálního postavení. Oběť nemá možnost vlastního materiálního zabezpečení, jelikož násilník má zcela ve své správě finanční prostředky rodiny. Dále nemá právně vyřešen partnerský vztah, péči o děti a majetkové poměry. S tím souvisí i společné bydlení, oběť v důsledku ekonomické závislosti na agresorovi nemá kam jít, nemůže si před ním najít bezpečný úkryt. V průběhu soužití se svým partnerem, aniž by si to uvědomovala došlo k její sociální izolaci, nemá v podstatě žádný okruh přátel mimo svou rodinu.

Dalším důvodem tohoto chování oběti může být její psychický stav. Oběť může trpět dlouhodobou emocionální frustrací, ztrátou sebevědomí, stavy úzkosti, různými depresivními onemocněními, má oslabenou schopnost rozhodování, má strach z agresora a zároveň je na něm psychicky, ekonomicky, emocionálně, sociálně závislá, myslí si, že není schopna převzít odpovědnost za svůj vlastní život, prožívá pocity bezmoci a rezignace.

Často také dochází k popírání viny násilníka, jeho jednání omlouvá a ospravedlňuje. Poukazuje na to, že příčinou násilí vůči její osobě je např. ztráta zaměstnání, nemoc, duševní porucha, alkohol či problémy v dětství agresora. Rovněž minimalizuje následky agresivního chování svého partnera. Má tendenci týrání minimalizovat, udává jiné příčiny svých zranění, snižuje závažnost incidentu a nebezpečnost útoků zlehčuje a bagatelizuje.

Se svou rolí oběti se ohrožená osoba smířila a nevěří v možnost účinné pomoci. Tuto pomoc odmítá, má pocit, že nemá jinou možnost než zůstat s agresorem a opakovaně se k němu vrací.

Oběť domácího násilí je v některých případech do značné míry tak zmanipulována chováním a jednáním násilníka, že nerozpozná skutečnou realitu okolního světa. Chápe sebe jako člověka, který pro nikoho nic neznamená. Vidí se jako méněcenný člověk, který si za všechno může sám, nic jiného si nezaslouží a takto o sobě mluví i před jinými lidmi.

U obětí těchto násilných incidentů můžeme pozorovat i omezené prožívání emocí. Nedávají najevo své pocity hněvu, radosti či smutku a jejich obličej bývá bez jakékoliv výrazu. Dokonce v jejich emočním prožívání může dojít k situaci, že se ztotožní s osobou agresora a díky emocionální vazbě na něj, vlastně chápou a rozumí příčinám jeho chování.

Rodina je základem pro vývoj člověka. Prostředí, kde dochází k domácímu násilí, je naprosto nevhodné pro rozvoj dětské osobnosti, protože ty jsou do značné míry chováním dospělých ovlivňovány. I přesto, že přímá agrese není namířena na ně samotné, je jejich zdravý vývoj v takovéto rodině ohrožen a dítě se v podstatě stává další obětí domácího násilí.

Děti jsou v rodině nejzranitelnějším článkem, jsou na svých rodičích závislí, přizpůsobují se vzniklým situacím a ztotožňují se s chováním svých nejbližších. Rodiče jsou jim vzorem, a proto napodobují jejich jednání a chování. V jejich dalším životě, pokud jsou svědky agresivního jednání ze strany rodičů a jsou mu vystaveni po delší dobu, tak u nich může dojít k tomu, že začnou role rodičů přebírat.

Dle statistických údajů vedených společností Spondea o.p.s jsou děti přítomny u cca 80 – 84 procent domácího násilí. Jejich role v rodině, kde k domácímu násilí dochází může být však různá. Na jedné straně mohou být nejen svědky události a obětí, ale v řadě případů jsou agresorem přímo aktivně zapojovány a nuceny k tomu, aby ubližovaly (např. v tzv. Kuřimské kauze).

U chlapce se nejčastěji setkáváme s postoji, kdy se s osobou agresora buď přímo ztotožňuje, kdy druhé pohlaví vnímá jako méněcenné nebo se stává ochráncem matky. V prvním případě se dítě pravděpodobně stane v dospělosti agresorem a jeho model

chování převezme, v druhém případě se u dítěte často objeví a rozvíjí příznaky depresí, kdy zažívá pocity bezmoci a viny z toho že oběť (především matku) nedokázal ubránit.

U dívky se s rolí ochránce setkáváme výjimečně. Častěji za ztotožňuje s obětí (matkou) a agresi a násilí ze strany partnera bere jako něco, co je běžné. Takovéto osvojené chování děti přenáší následně i do svých vlastních rodin.

Z uvedených věcí tedy vyplývá, že domácí násilí každému člověku, který jej prožije na vlastní kůži zcela změní život. Pro oběť je velmi důležité, aby hledala pomoc a získala dostatek odvahy pro odchod ze vztahu, který ji ničí. Fyzické utrpení, rány, zlomeniny a jizvy se postupem času zahojí, ale bolest v duši způsobenou ponižováním a degradací osobnosti zůstává mnohem delší dobu. Uplyne ještě mnoho času než se vše dostane do normálního stavu, kdy je člověk opět schopen vlastního úsudku a zcela kompetentního rozhodování o svém dalším životě¹⁵⁾¹⁶⁾.

3.2.2 Příčiny a následky domácího násilí z pozice agresora a jeho charakteristika

Vykreslit jednoznačnou charakteristiku násilníka je velmi těžké, protože domácí násilí nesouvisí s věkem, vzděláním, vírou a etnickou skupinou jež je každý z nás součástí. Násilník může mít jakékoliv postavení ve společnosti, může se jednat o váženou osobu či o osobu ekonomicky zabezpečenou nebo o člověka, který nezastává žádné významné postavení či člověka, který má ekonomické problémy.

Lidé s primitivním chováním se často uchylují k přímým útokům na svou oběť, jejich jednání je čitelnější než je tomu u osob, které mají vyšší IQ. Tito lidé zneužívají své schopnosti, jsou ve svých praktikách rafinovanější a své postupy vůči oběti mají daleko více promyšlenější. Jejich jednání je složitější odhalit a jednotlivé útoky vedou k psychickému a fyzickému zničení oběti.

---

¹⁵⁾ Bednářová, Zdena. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: Publikace MPSV, 2006, s. 32-37

¹⁶⁾ Conwayová, Helen, L. Domácí násilí. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 20-42

Domácího násilí se dopouští osoby, které se vyznačují určitými povahovými vlastnostmi či rysy. Někteří agresori se vyznačují odchylkou osobnosti, která se projevuje velkou mírou agresivity, emoční nestálostí, majetnickými sklony a nejsou schopni ovládat své chování a jednání. Pro partnerský vztah se vůbec nehodí, protože mají touhu si svého partnera podřídit, aby byl naprosto ovladatelný. Svoji agresivitu si nevybíjejí pouze na svém partnerovi, ale často jsou agresivní i vůči svému okolí.

Vliv na rozvoj agresivity má i prostředí, ve kterém člověk vyrůstal. Pokud člověk v dětství vyrůstal v prostředí, kde bylo násilí běžným způsobem komunikace a řešením vzniklých problémů, tak se nikdo nemůže divit, že si toto jednání osvojil i on. Pro svůj další život se učíme a napodobujeme jednání a chování od osob, které jsou nám nejbližší, ke kterým máme vytvořen citový vztah. To, že násilným chováním můžeme dosáhnout uspokojení svých potřeb nás v tomto jednání ještě více utvrzuje. Takový člověk si ani neuvědomuje, že tím jak se chová porušuje normy společnosti, má totiž zafixováno, že jedná o naprosto normální chování.

Osoba, která ve větší míře požívá alkoholické látky nebo je závislá na psychotropních látkách může v případě jejich užití ztratit zábrany a dopouštět se určité formy agrese. Alkohol či drogy bývají spouštěčem u těch osob, kterým jsou násilnické sklony vlastní. Není však žádným pravidlem, že každý alkoholik či drogově závislý je automaticky násilníkem.

Agresorem se může stát i člověk, který po dlouhá léta byl naprosto vyrovnaný, ohleduplný a choval se zcela běžným způsobem. K nastartování jeho agresivního jednání v partnerském vztahu dochází vlivem určitých nepříznivých podmínek, které ovlivňují jeho další chování. Takovou to proměnu může způsobit nenadálá událost či souhrn více okolností, např. pracovní stres, ztráta zaměstnání, finanční krach ve firmě, dluhy apod. Násilník si tímto způsobem na svém partneru vybíjí svůj vztek a dochází tím k určitému náhradnímu uspokojování si svých potřeb za svůj neúspěch¹⁷⁾.

---

¹⁷⁾ Bednářová, Zdena. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: Publikace MPSV, 2006, s. 47-52

Za agresivním jednáním násilníka mohou stát i různé psychiatrické poruchy, které jsou u některých osob diagnostikovány, např. sexuální deviace, schizofrenie, neurózy, psychopatie apod.

Dle psychologických výzkumů je velmi těžké pachatele domácího násilí nějakým způsobem kategorizovat, existuje několik typologií domácího agresora, např:

1. Charakteristické kategorie dle Čírtkové:

- čistého domácího agresora (muž dvojí tváře) – na veřejnosti bezproblémová osoba, doma násilník
- generalista – násilník doma i na veřejnosti
- situačního domácího agresora – k násilí jej vyprovokuje určitá situace, např. nevěra, nezaměstnanost apod.
- pachatelé domácího násilí, kteří jsou závislí na drogách nebo na alkoholu
- spíše výjimku tvoří sadističtí pachatelé¹⁸⁾

2. Charakteristické kategorie dle Čermáka:

- emocionálně reaktivní typ násilníka

„Nejčastější typ agresora, vyznačující se zvýšenou impulzivitou, pohotovostí k agresi, výbušností a snadnou vznětlivostí. Tito lidé nejsou schopni ovládat své pocity a chování a nechají se snadno vyprovokovat. Agrese tak vzniká jako reakce na vnější podnět, na skutečné či domnělé ústrky. Násilník pak ztrácí kontrolu nad svými reakcemi, Zpravidla takový člověk mívá často špatnou náladu, bojí se selhání, je přecitlivělý na kritiku, netrpělivý, nesnášenlivý a neustále v nepohodě. Jejich impulzivní agresivní ataky mohou být velmi nebezpečné, protože je sebekontrola těchto násilníků narušena. Projevy násilí nejsou selektivní, tento typ agresora napadne v afektu kohokoli, jak dítě či slabší osobu, tak autoritu.“

---

¹⁸⁾ Čírtková, Ludmila. Domácí násilí – zatím víme více o obětech. In: Zpravodaj BkB, č. 2, 2003, s. 16 a.n.

➤ instrumentální typ násilníka

„Tito lidé jsou agresivní pouze tehdy, chtějí-li vědomě uspokojit svoje potřeby, dosáhnout svého cíle, např. získat moc, peníze apod. Většinou je tento typ agresora sebejistý, jedná chladně, s rozmyslem, agresivní scény si sám inscenuje a vybírá oběť. Má potřebu ovládat druhé a mít moc, často je žárlivý, podezřívavý a majetnický. S obětí jedná chladnokrevně, bez soucitu, jejich cílem je oběti ublížit, proto jednají takticky a promyšleně. Tito agresori mohou mít vyšší vzdělání, často jsou to lidé dvojí tváře. Na jednu stranu jsou laskaví, ohleduplní, milí, avšak vzápětí tuto polohu vystřídá hrubá agrese. Jejich agresivita je zaměřená výběrově, např. pouze proti partnerce, zatímco v zaměstnání jsou milí a zábavní společníci.“

➤ násilníci nadměrně kontrolující své agresivní impulzy

„Jedná se o lidi, kteří jsou intenzivně puzeni k agresi, avšak silou vůle potlačují veškeré otevřené agresivní projevy. Negativní emoce se v nich hromadí, dlouho dokáží kontrolovat své reakce a nosit v sobě skrývanou zášť vůči okolí. Za určitých okolností mohou vybuchnout a chovat se agresivně. Agrese je pak nečekaná, náhlá a velmi silná. Oběti jsou ochromeny, neboť jejich dosavadní zkušenost s agresorem je jiná. Po skončení agrese se tyto lidé vracejí ke svému původnímu chování. Za projevy násilí se omlouvají. Svým okolím jsou vnímáni jako slušní a zdvořilí. Z tohoto pohledu má tento typ agresora také dvě tváře.“

➤ násilníci mající potěšení z krutosti

„Tito lidé se dopouštějí násilí, aby viděli a slyšeli druhé člověka trpět. Utrpení druhých v nich vyvolává potěšení. Jedná se o osobnosti s psychopatickými rysy, necitlivé vůči okolí. Tento typ násilníka však mezi pachatelé domácího násilí není příliš častý¹⁹⁾.“

---

¹⁹⁾ Čermák, Ivo. Lidská agrese a její souvislosti. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta.

Důsledky pro pachatele domácího násilí v případě, že se jedná o osobu, která není zbavena trestní odpovědnosti se odvíjí od jeho osoby, způsobu provedení činu, motivu jednání, okolností, za kterých byl tento čin spáchán a následků způsobených oběti jeho jednání. Může být postižen za své činy v rovině přestupkového či trestního řízení.

Maximálním trestem za čin kvalifikovaný jako přestupek je uložení blokové pokuty ve správním řízení a náhrada nákladů za jeho projednání. Dle mého názoru je tento postih nedostatečný a neúčelný, jelikož úhrada těchto položek jde zpravidla ze společného rozpočtu agresora a oběti.

V trestním řízení jsou sankce daleko přísnější a odvíjí se od trestní kvalifikace nejzávažnějšího skutku, kterého se svým jednáním pachatel dopustil vůči oběti domácího násilí. Nejprísnějším trestem pro agresora je nepodmíněné odnětí svobody. V současné době není v trestním zákoně uvedeno domácí násilí jako konkrétní trestný čin. Zastávám názor, že by tomu tak být nemělo a příslušný paragraf, který by se vztahoval k této problematice je bezpodmínečně nutný. Již jsem však zaznamenal první zmínky o tom, že v další novele trestního zákona by se tento nový trestný čin měl objevit, což je z hlediska boje proti tomuto sociálně patologickému jevu pozitivem.

3.3 Zásady komunikace při domácím násilí

3.3.1 Zásady komunikace s obětí domácího násilí při policejní práci

Při provádění jednotlivých úkonů policistů s obětí u případů domácího násilí je důležité znát, co oběť po tomto činu prožívá, co cítí. Silné citové stavy, které tato osoba prožívá se v ní mísí a ovlivňují její další reakce. Jedná zejména o strach z agresora, pocit nedůvěry, nejistoty, nemožnost soustředit se a rozpomenout si na některé detaily činu, ale také vztek, podrážděnost a lítost. Při své práci by měl policista respektovat pocity oběti, snažit se jí pomoci a v žádném případě by je neměl zlehčovat, či dokonce kritizovat nebo zesměšňovat. Oběť v těchto případech může prožívat akutní stresovou situaci, která může trvat i delší dobu

Při správně komunikaci s obětí domácího násilí si policista musí nejprve uvědomit, že takto postižené osoby neočekávají naši lítost, ale zájem věc skutečně řešit. Na počátku komunikace by se měl policista vcítit „do kůže“ oběti, a to mu pomůže najít nejlepší způsob dalšího jednání.

Dalším bodem komunikace je navázání důvěry a porozumění, protože oběť se žádného protiprávního jednání nedopustila a zaslouží si náš respekt. Důležité je při jednání být citlivý a trpělivý. Při navázání správného kontaktu je vhodné představit se a vysvětlit jí, co budeme na místě provádět a jakou úlohu v tu danou chvíli máme. Utvrdit ji svým chováním v tom, že jsme pochopili její náročnou situaci. Snažit se jí povzbudit a nabídnout jí pomoc.

Po navázání důvěry pokládáme oběti vhodné otázky, které nám umožní řádné objasnění celé věci. Otázky se snažíme pokládat takovým způsobem, abychom oběť zbytečně netraumatizovali. Snažíme se mluvit jasně a stručně, vždy se ujistíme zda nám oběť porozuměla. Ve většině případů se tyto osoby snaží závažnost a následky jednání agresora minimalizovat, realita bývá daleko horší.

Pokud nám oběť po kladení vhodných otázek dá dostatečné množství informací o případu, je rovněž nutné jí poskytnout zpětnou vazbu. Znamená to, že oběti předáme informace o obvyklém postupu vyšetřování, co budeme dále provádět a na koho se může v další fázi obrátit. Důležité je předání kontaktů na instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí.

Rovněž jí můžeme poskytnout informace o jejích právech v trestním či přestupkové řízení. Upozornit jí na to, že má jako oběť právo na informace, na aktivní účast v trestním a přestupkovém řízení, na náhradu škody, na zmocněnce, na právní pomoc a na ochranu a zajištění bezpečí. Dále jí vysvětlit, že je třeba pro zadokumentování případu uschovat jakékoliv důkazy svědčící o fyzickém násilí a v případě zranění je nutné provést lékařské ošetření. V žádném případě by se při komunikaci s obětí nemělo lhát či poskytovat nevěrohodné informace²⁰⁾.

3.3.2 Zásady komunikace s agresorem domácího násilí při policejní práci

Úkolem policie na místě, kde dochází k domácímu násilí, je především zastavit probíhající násilí, zajistit bezpečí všech ohrožených osob a případně omezit násilníka na osobní svobodě. Mít neustále na paměti, že při řešení domácího násilí může dojít k nevyočitatelnému vývoji a chování jak oběti, tak především násilníka. Příjezdem policie na místo může násilí pachatele vystupňovat, protože v tu chvíli ztrácí veškerou moc nad obětí. Není výjimkou, když policisté nejsou důslední a obezřetní, že také jim hrozí ze strany agresora napadení. Zcela jistě si každý z nás vzpomene na některý z medializovaných případů, o tom, jak policisté zaplatili zdravím nebo dokonce i životem za to, že situaci na místě podcenili.

S násilnou osobou jedná obvykle zkušenější, starší a dle situace fyzicky nejzdatnější policista. Při komunikaci s touto osobou platí zásada nejdříve dobře naslouchej a teprve pak se ptej. Dále je nutné za každou cenu ovládat svou zlost při provokativním chování agresora.

---

²⁰⁾ Intranet Policie ČR – mhtml: <http://www.ks.jm/OPZP>

Při vysvětlování vzniklé situace ze strany násilníka je nezbytné nenechat se oklamat jeho vystupováním. Zejména u násilníka typu „dvou tváří“ můžeme jeho vystupování navenek označit jako chování slušného a spořádaného občana, ale opak je pravdou, bez naší přítomnosti se chová ke svým blízkým zcela jinak. Někdy má násilná osoba tendenci toho co proběhlo v domácnosti zlehčovat a omlouvat své násilné jednání. Snaží se o to, aby policistu přesvědčila, že se v podstatě nic nestalo. Tímto jednáním se agresor snaží o manipulaci s policistou.

Policista by měl začít komunikaci s násilnou osobou vysvětlením, že se policie dostavila na místo k obnovení klidu a pořádku a zajištění bezpečnosti všech osob, nikoliv k tomu, aby rozsoudila, kdo má pravdu a kdo je v právu. V dalším průběhu komunikace je nutné vyvarovat se jakýchkoliv morální soudů, nenechat se vtáhnout do sporu, nevyhrocovat situaci nemístnými a neuváženými poznámkami. Za všech okolností postupovat v mezích zákona a nenechat se zastrašit hrozbami ze strany pachatele tohoto protiprávního jednání, popř. je v mezích zákona okamžitě zastavit s poukázáním na to, že se svým jednáním dopouští trestného činu.

V případě, že se jedná o domácí násilí, je nutné po vytěžení násilně osoby tuto upozornit na další kroky, jakých zákonných prostředků bude ze strany Policie ČR využito a rovněž ji poučit o jejích právech²¹⁾.

3.3.3 Zásady komunikace s dítětem-svědkiem domácího násilí při policejní práci

Při zákroku a použití donucovacích opatření v případech domácího násilí mezi rodiči dítěte je třeba zabránit tomu, aby se jich dítě stalo přímým svědkem. Po zklidnění situace bychom dítě měli přiměřeně jeho věku informovat o tom, co se bude s jeho rodiči dít. Je nutné zvážit, zda je pro dítě bezpečné, aby zůstalo v blízkosti násilníka, jestliže bydlí ve společném obydlí. Pokud naznáme, že je situace pro dítě nevyhovující musíme přijmout v zájmu dítěte takové opatření, které zabezpečí jeho ochranu, další příznivý rozvoj osobnosti a řádnou výchovu v dalším průběhu jeho života a o celé situaci informujeme orgán sociálně-právní ochrany dětí.

---

²¹⁾ Intranet Policie ČR – mhtml:<http://www.ks.jm/OPZP>

S dítětem, které se stalo svědkem domácího násilí dle možností jedná policistka nebo policista se zkušenostmi s výchovou dětí. U dětí, které jsou mladší 15 let je komunikace vedena pouze v nezbytném rozsahu a jejich další výslech provádí pouze řádně vyškolení specialisté služby kriminální policie a vyšetřování.

Začátek komunikace zahájí policista tím, že se zeptá na jméno dítěte, aby jej mohl oslovovat a zároveň se mu také představí. Důležité je také přihlídnout k věku dítěte a pamatovat na to co právě prožilo a čeho se stalo svědkem. Celý rozhovor je nutné vést takovým způsobem, aby dítě vypovídalo spontánně a snažíme se podporovat pozitivní věci, které nám vypráví, protože to mu zůstane více v paměti. Při rozhovoru volíme vhodná a srozumitelná slova tak, aby nám dítě rozumělo. Pokud dítě nechápe na co se jej ptáme, pokládáme otázku jinými slovy.

Při komunikaci s dítětem se vyvarujeme emotivních reakcí, protože ty by mohly dítě ještě více rozrušit. Snažíme se mluvit klidným a přátelským tónem. V případě, že je dítě unavené, přeručíme další rozhovor a dítě zaměstnáme jiným způsobem²²⁾.

---

²²⁾ Intranet Policie ČR – mhtml:<http://www.ks.jm/OPZP>

4. Případové studie (kazuistiky)

4.1 Základní charakteristika případů domácího násilí v regionu Hustopečsko

Podklady pro svou bakalářskou práci jsem získával nejen studiem odborných textů a knih, vykonáním odborné stáže na OSPOD při MěÚ Hustopeče, ale také především osobní praktickou zkušeností při řešení případů domácí násilí v teritoriu obvodního oddělení Hustopeče.

Od 1. ledna 2007, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 135/2006 Sb, na ochranu před domácím násilím do současné doby došlo ke zpracování 6 případů týkajících se tohoto sociálně patologického jevu, z toho jeden případ byl šetřen opakovaně. Všechny tyto případy se vyznačovaly dlouhodobou stupňovanou agresí ze strany násilné osoby, pachatelem tohoto jednání byli vždy muži ve věku v rozmezí od 23 – 38 let, oběťmi násilí byly jak partneři, tak i děti, sourozenci a rodiče.

Všechny tyto případy byly řešeny v roce 2007 jako trestný čin a rovněž zde bylo využito ve 4 případech institutu vykázaní osoby ze společného obydlí. Dá se říci, že v tomto roce došlo k ukončení několika případů, o kterých již policie věděla delší dobu, protože do těchto rodin vyjížděla na různá oznámení v průběhu let minulých. V roce 2008 a na počátku roku 2009 nebyl na Obvodním oddělení policie Hustopeče řešen případ týkající se domácího násilí, pouze bylo prošetřováno několik přestupků, které však nespĺňovaly všechny znaky domácího násilí a byly prozatím označeny jako incidenty, které mohou v budoucnu znaky domácího násilí vykazovat.

Neznamená to však, že v tomto teritoriu nedochází k domácímu násilí. Jak jsem již v předchozích kapitolách popsal, je tento jev velmi latentní a získat důvěru, takto ohrožených osob či je nějakým způsobem ovlivnit, aby učinily o týrání oznámení na policii nebo jiném orgánu, který se touto problematikou zabývá, je velmi těžké a složité.

Policisté se při výkonu svého povolání dostávají do situací, které se vymykají běžným životním událostem. Šetření případů domácího násilí patří k těm, které do značné míry ovlivňují psychiku policistů a působí na jejich duševní stabilitu. Každý den se totiž nesetkáváme s krutě týranými osobami, a když jsou mezi těmito oběťmi děti, je pro policistu velmi těžké zachovat profesionální přístup a jednat podle zákona.

Pro ilustraci bych se chtěl ve své práci zabývat kauzami týkající se této oblasti, které byly šetřeny Obvodním oddělením PČR Hustopeče, ve spolupráci se Službou kriminální policie Břeclav a Orgánem sociální péče o dítě v Hustopečích a objasnit tím některé příčiny, následky a způsoby řešení případů domácího násilí.

Případ 1 – týrání matky svým synem

Dne 10.2.2007 byli policisté OO PČR Hustopeče na základě oznámení poškozené Blaženy B. vysláni do obce Boleradice, kde mělo docházet v rodinném domě k jejímu napadání ze strany jejího syna Jaroslava B. Policisté měli rovněž informaci, že v předchozích letech bylo již obdobné jednání několikrát uskutečněno.

Na samotném místě došlo ze strany zakročujících policistů za použití donucovacích prostředků k zadržení osoby, dále bylo provedeno vykázání osoby, následně byla osoba umístěna v cele předběžného zadržení a po zadokumentování případu bylo podezřelému sděleno obvinění pro trestný čin týrání osoby žijící ve společné domácnosti. Státním zástupcem nebyly shledány důvody vazby, pachatel byl propuštěn ze zadržení a bylo konstatováno, že další úkony trestního řízení budou probíhat na jeho svobodě.

V průběhu samotného dokazování bylo zjištěno, že v minulosti docházelo ze strany syna k napadání matky většinou jen vulgárními výrazy. Od prosince roku 2006 se agresivní jednání začalo stupňovat a verbální útoky vůči matce byly stále častější, v lednu roku 2007 byla poprvé fyzicky napadena, kdy byla udeřena pěstí do temene hlavy.

Od počátku února 2007 se fyzické útoky opakovaly stále častěji a docházelo k nim zejména při návalech zuřivosti Jaroslava B. Ten se do tohoto stavu dostával tím, že

neužíval předepsané léky na léčbu své psychické nemoci, požíval ve větší míře alkoholické nápoje nebo po kombinaci léků s alkoholem.

Dalším šetřením bylo zjištěno, že 3. února 2007 Jaroslav B. rozbil uzamčené dveře do sklepa rodinného domu, aby se dostal k uskladněnému vínu, po požití alkoholu matku fyzicky napadl údery otevřenou dlaní do tváře. Toto jednání se několikrát opakovalo až do 7. února 2007. Během této doby docházelo i k psychickému týrání Boženy B. a to tím způsobem, že její syn opakovaně a několikrát denně postavil na stůl v kuchyni desku se zabodnutými noži a tyto chodil v průběhu dne neustále brousit. Důvodem bylo zastrašení matky, aby celou věc neoznamovala a také je měl připraveny pro případ, že by přece jenom do domu přijeli policisté. Záměrně také v domě způsobovat značný nepořádek a demoloval různé zařízení.

Dne 8. února 2007 v průběhu dne Jaroslav B. opětovně matce nadával hanlivými výrazy a poprvé proti ní použil zbraně. Ve vzteku po ní hodil nůž, který jen těsně minul pravou ruku, zabodl se do dveří a následně z domu utekl na ulici.

Dne 9. února 2007 se Jaroslav B. dožadoval vydání klíčů od sklepa s tím, že pokud mu je nevydá, tak všechno rozmlátí a jí „rozbije hubu“. Vyhrožoval jí, že pokud vše oznámí policii a následně bude zadržen pro své jednání, tak se jí pomstí a to tím, že ji po svém návratu zabije a rodinný dům zapálí.

Dne 10. února 2007 v dopoledních hodinách Božena B. upozornila svého syna, který si vařil oběd, že je nutné přidat si do hrnce více vody, aby se jídlo nespálilo. Jaroslav B. se značně rozčílil, začal zabodávat do kuchyňské linky nože a křičel na ni. Po chvíli vzal největší nůž, rozběhl se k ní, přitom křičel, že jí bodne a následně jí přiložil nůž k hrudníku. Poté nůž zabodl vedle ní do stolu, ona využila situace a syna odstrčila, toto chování jej značně popudilo a praštil jí pěstí do hlavy, čímž jí způsobil mdloby. Jakmile se probrala z omdlení, zjistila, že se syn nenachází v místnosti, tak vyběhla ven na ulici a schovala se u známých. Z jednání svého syna měla Božena B. velký strach, byla přesvědčena, že ji zabije a již jeho agresivní chování nemohla dále snášet, proto celou věc oznámila na policii.

V tomto případě se jedná o jedinou kauzu, která byla řešena opakovaně. V měsíci květnu 2007 došlo ze strany Jaroslava B. k opětovnému napadení matky, které vykazovalo naprosto shodné znaky jako v prvním případě. Na místě byly zakročujícími policisty provedeny obdobné úkony, jak bylo shora popsáno. Pouze s tím rozdílem, že důvody vazby byly státním zástupcem shledány, soudcem Okresní soudu v Břeclavi bylo rozhodnuto o vzetí do vazby a Jaroslav B. si na svůj odsuzující rozsudek počkal ve vazební věznici.

Případ 2 – týrání syna svým otcem

Tento případ se odehrál v obci Borkovany v březnu 2007. Opět se jednalo o rodinu, kde docházelo k různému verbálnímu a někdy i fyzickému napadení syna Richarda K. (v té době 17 let) svým otcem Lubomírem K. již v minulosti, cca po dobu 2 let. Příčinou zvyšujícího se agresivního jednání otce vůči synovi bylo několik událostí, které ovlivnily život celé rodiny.

Otec jako hlava rodiny ztratil zaměstnání, delší dobu se mu nedařilo práci sehnat, začal pít a jeho kamarádi se mu v této době začali posmívat, že Richard není jeho syn. Lubomír K. celou situaci těžce nesl a svůj vztek si v opilosti začal na svém synu vybíjet. Z počátku se jednalo pouze o verbální napadání, pak se k tomu přidala sem tam nějaká facka a postupně se intenzita fyzického napadání zvyšovala, přes rány pěstí až po kopance.

Intenzita napadání vyvrcholila dne 8. března 2007, kdy bylo cestou operačního důstojníka oznámeno matkou Richarda K., Renatou K. na OO PČR Hustopeče, že došlo ke zranění syna při napadení jeho otcem v jejich bytě, a že na příjezd policistů čekají v rodinném domě matky oznamovatelky případu v obci Borkovany.

Policisté od oznamovatelky zjistili, že její syn Richard K. byl doma v jejich bytě sám a ona byla na návštěvě u své matky. Když se otec vrátil domů z restaurace, tak Richarda K. surově napadl a zbil. Tomu se přesto podařilo z domu utéct ke své babičce, odkud mu byla přivolána rychlá záchranná služba, protože měl rozbitou hlavu a bylo mu značně špatně.

Dalším prověřováním na samotném místě incidentu a později od poškozeného bylo zjištěno, že otec přišel do místa trvalého bydliště v podnapilém stavu a jakmile zjistil, že je doma pouze syn, tak mu okamžitě začal vulgárně nadávat, vyhrožovat mu, že jej zabije a vyhodí z domu.

Richard K. se poté snažil z domu odejít pryč, ale jeho otec Lubomír K. jej zachytil a vyrazil s ním zavřené dveře od koupelny. Když ležel na zemi, tak otec rozbil umyvadlo a utrl vodovodní kohoutek, se kterým jej několikrát uhořil. Richardovi K. se poté podařilo utéct do dětského pokoje, tam jej však otec dostihl, uchopil jej pravou rukou pod krkem z přední části a odhodil jej na radiátor, o který si způsobil velkou tržnou ránu na hlavě. Pak se mu podařilo otevřeným oknem vyskočit a schovat se útekem před otcem u své babičky.

Zakročující policisté pachatele tohoto skutku zadrželi za použití donucovacích prostředků. Následně byl Lubomír K. eskortován hlídkou policie na OO PČR Hustopeče, kde bylo provedeno rozhodnutí o vykázání ze společně obývaného bytu. Vzhledem k tomu, že byl pachatel podezřelý z trestného činu týraní osoby žijící ve společně obývaném domě převezzen do cely předběžného zadržení, poté mu bylo pracovníky SKPV Břeclav sděleno obvinění ze spáchaného trestného činu. Spisový materiál byl postoupen na Okresní státní zastupitelství Břeclav s návrhem na vzetí do vazby, s tímto se však státní zástupce neztotožnil a rozhodl Lubomíra K. propustit ze zadržení na svobodu. Jedná se o jediný případ, ve kterém nebyl uložen trest odnětí svobody.

Případ 3 – týraní matky, sestry a neteře svým synem, bratrem a strýcem v jedné osobě

Zvláštnost tohoto případu spočívá v tom, že v této rodině nikdy předtím nebyly zaznamenány v agendách policie žádné případy předchozího napadání. Poškozené předchozí napadání neoznamovaly z důvodu velké obavy o svůj život a zároveň měly strach z toho, že se po oznámení celá věc ještě více zhorší a policie stejně nic nevyřeší. Zároveň se však jednalo o velmi složitou kauzu a samotný zákrok policistů patřil k velmi nebezpečným. Vzhledem k tomu, že pachatel v té době vlastnil dvě legálně držené lovecké zbraně a vyhrožoval jejich použitím.

Dne 10. března 2007 bylo oznámeno na OO PČR Hustopeče operačním střediskem v Břeclavi, že v obci Morkůvky vyhrožuje Lukáš M. své rodině zastřelením a je pod vlivem omamných látek. Okamžitě byla přijata opatření dozorčí službou a na místo byla vyslána hlídka policistů OOP Hustopeče a OOP Velké Pavlovice.

Po příjezdu hlídek na místo spatřili policisté před rodinným domem osobu, která stála vedle zaparkovaného vozidla, byla oblečena pouze do spodního prádla a na nohou měla pouze ponožky. Tato osoba jevila známky požití omamných a psychotropních látek. Projevovalo se to zejména tím, že hovořil zmateně a zcestně, neudržel stabilitu a neustále se křečovitě usmíval. V průběhu dalšího šetření bylo zjištěno, že se jedná o Lukáše M., který se dopustil oznamovaného jednání.

Po zajištění osoby Lukáše M. byly v autě nalezeny střelné zbraně, sekyra a mačeta, tyto byly následně zajištěny. Po tomto jednání hlídku kontaktovala matka pachatele, společně se svou dcerou a vnučkou. Všechny shodně uvedly, že jim Lukáš M. vyhrožoval zastřelením, kdy měly důvodnou obavu o svůj život a zdraví.

K celé události dále uvedly, že chování Lukáše M. již trvá cca 2 roky. Dlouhou dobu totiž vyrůstal bez otce, matka na jeho výchovu nestačila, dělal si co chtěl a stal se v Brně členem party, která ve velké míře užívala drogy. Doma byl jediným mužem, proto si připadal jako vládce, kterého musí všichni poslouchat. Z počátku se vyskytovaly jeho agresivní projevy pouze, když byl ovlivněn drogami. Jednalo se o verbální napadání, později se přidávalo i fyzické a vyhrožování zabitím. V poslední době se jeho agrese stupňovala i v době, kdy pod vlivem omamných látek nebyl. Všechny osoby v rodinném domě (matku, sestru a neteř) napadal jak verbálně, tak i fyzicky. Svě sestře v minulosti způsobil bodnou ránu na zádech.

Dne 10. března 2007 ve večerních hodinách jeho chování vyvrcholilo, byl pod vlivem omamných látek a dožadoval v kuchyni rozhovoru se svou matkou. Ta z něj měla takový strach, že nebyla schopna s ním komunikovat. Její chování jej rozčílilo natolik, že po ní začal házet věcmi, které měl po ruce a začal vyhrožovat zastřelením celé rodiny. Jakmile vyšel Lukáš M. před dům k autu, kde měl ukryté zbraně, okamžitě se v domě zabarikádovaly a zavolaly na linku 158.

Vzhledem k jeho stavu byl po zajištění Lukáš M. převezen na toxikologické vyšetření a později byl umístěn do psychiatrické léčebny v Brně – Černovicích na dobu než se jeho tělo zbaví ovlivnění návykovou látkou. Poté mu bylo předáno rozhodnutí o vykazání a byl předán vyšetřovateli SKPV Břeclav ke sdělení obvinění z trestných činů násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci a týrání osoby žijící ve společném domě. Okresní soud v Břeclavi rozhodl o vzetí Lukáše M. do vazby, kde vyčkal až do rozsudku o odnětí svobody.

Případ 4 – týrání manželky svým mužem

Tato kauza je specifická tím, že byla policií v minulosti šetřena v nejvíce případech. Policisté do obce Boleradice, kde k napadání v rodině Michala I. a Jany I. jezdili téměř v pravidelných intervalech. Jednalo se většinou o verbální napadání ze strany muže vůči své manželce. Všechna tato napadení nedosahovala úrovně trestného činu, byla šetřena jako návrhový přestupek. Toto byl největší problém, protože samotné projednání přestupku v komisi pro projednávání přestupků se děje jen na návrh poškozené osoby a ten nikdy nedala. Z toho důvodu nedošlo ani v jednom oznamovaném přestupku k potrestání jejího manžela za své protiprávní jednání.

V manželství Jany I. a Michala I. z počátku nebyly vůbec žádné nástiny toho, že by mohlo dojít k nějakému týrání. Michal I. se sice vyznačoval zvýšenou žárlivostí, ale nikdy se vůči své manželce nechoval vulgárně či by ji fyzicky napadal. Tyto stavy se vyhroutil a nastaly až v době, kdy začal mít koncem roku 2005 problémy v podnikání. Měl nedostatek pracovních příležitostí, dostavily se finanční problémy tím, že nestíhal splácet leasingové smlouvy a v důsledku toho začal ve větší míře požívat alkoholické nápoje.

Začal ztrácet zábrany a stával se více agresivnější vůči své ženě. Velmi často jí nadával, v některých případech i uhodil a ve stále větší míře docházelo k psychickému týrání. Vzhledem ke své žárlivosti jí zakazoval se stýkat s přáteli a známými, neustále jí kontroloval věci, obviňoval z nevěry, zavíral a zakazoval vycházet z domu. Neustále mluvil o tom, že v případě jejího odchodu zabije syna nebo sebe. Jednou se pokusil o demonstrativní sebevraždu tím, že se polil naftou a vyhrožoval, že se zapálí.

Celá situace vyvrcholila dne 6. září 2007 v odpoledních hodinách, kdy se vrátil domů v podnapilém stavu z restaurace. Zjistil, že jejich syn není doma a využil této vzniklé situace. V obývacím pokoji došlo nejprve k slovnímu napadení a poté se jeho agrese vystupňovala do takové míry, že jí začal kroutit ruce za záda, až jí levou ruku zlomil. Poté ji povalil na záda, sedl si na ni obkročmo, začal ji tahat za vlasy a mlátit otevřenou dlaní do obličeje. Chtěl od ní vědět, kde byla a s kým, neustále na ni řval a urážel ji hanlivými výrazy a obviňoval z nevěry. Jana I. svého muže prosila, ať ji nechá a pustí ji pryč z domu. Toto její jednání jej vyprovokovalo ještě více a začal ji bít pěstmi nejenom do hlavy, ale i po celém těle. Po tomto jednání začala Jana I. křičet a volat o pomoc, na to ji Michal I. zacpal jednou rukou ústa a druhou ji začal škrtit. Prudkými pohyby hlavy se uvolnila ze sevření a opětovně začala křičet a volat o pomoc. Z venku její křik uslyšela sousedka, která spolu se svým manželem vběhla do domu a společně Michala I. z Jany I. strhli. Poté na místo přivolali policii.

Policie na místě činu Michala I. zadržela, poté bylo provedeno vykázání ze společně obývaného domu, dále bylo pachateli sděleno obvinění ze spáchaných trestných činů týraní osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě a omezování osobní svobody. Rovněž byl podán návrh na vazbu, kterému soudce vyhověl a Michal I. si na trest odnětí svobody počkal ve vazební věznici.

Případ 5 – týraní manželky a syna svým manželem a otcem

Tento případ se odehrál ve městě Hustopeče v rodině Marie Š. a Josefa Š. Nejprve docházelo ze strany otce k týraní syna a později i jeho matky. Vyznačuje se nejdelší délkou trvání agresivního chování Josefa Š, které bylo uskutečňováno od roku 1999 až do srpna roku 2007. K prošetřování celé věci policií došlo, až na základě předání informací z OSPODu Hustopeče. Do této doby policie neměla žádné informace o nějakých problémech v rodině.

Když započalo šetření policie, již byl rodině jejich syn Josef Š. na základě rozhodnutí samosoudce Okresního soudu v Břeclavi odebrán a předán do péče Fondu ohrožených dětí, občanského sdružení se sídlem v Praze. Rozhodnutí bylo učiněno na základě jeho hospitalizace v nemocnici po jednom krutém napadení a vyšlo zde najevo, že v této rodině dochází k týraní.

Šetřením policistů v samotné rodině, ve škole a v okruhu jejich známých bylo zjištěno, že Josef Š. vystupuje navenek jako osoba, která se nevyznačuje žádnou agresivitou. Všichni byli přesvědčeni, že se jedná o naprosto bezproblémového člověka, který si příkladně plnil své pracovní povinnosti a ani ve větší míře nepožíval alkoholické nápoje.

Realita však byla naprosto jiná. V domácím prostředí se z něj stával agresivní jedinec, který psychicky a fyzicky týral svého syna a svou ženu. Příčinou tohoto jeho chování bylo přesvědčení o tom, že se nejedná o jeho vlastního syna. Rovněž si k němu nevytvořil žádný citový vztah, naproti tomu ke svým dvěma dalším dětem žádné násilí nebylo zjištěno.

Týrání syna probíhalo takřka denně, a to tím způsobem, že jej neustále osočoval hrubými výrazy, opakovaně mu vyhrožoval smrtí, za jakékoliv neuposlechnutí, ale i zcela bezdůvodně docházelo k bití rukou či páskem od kalhot. V jednom případě se jej dokonce snažil udusit dekou, přičemž v tomto jednání mu zabránila matka. Syn mívával často na těle viditelná zranění jako jsou modřiny a otoky, nastaly u něj od prvopočátku problémy ve škole a také byla narušena jeho psychika.

Obdobným způsobem, ale o něco později začal týrat i svoji ženu Marii Š., té ještě dále zakazoval vycházet z domu, nesměla se s nikým přátelit a často ji při svém agresivním jednání ohrožoval nožem. Vyhrožoval jí, že pokud vše ohlásí na policii, tak ji zabije a rovněž se před ní opakovaně pokoušel o demonstrativní sebevraždu. Věc neoznamovala, protože měla velkou obavu ze svého dalšího života, zůstala by sama se třemi dětmi a bez finančních prostředků. Pachatel tedy při svém jednání využíval její závislosti na jeho osobě a také její nižší inteligence. Po zadokumentování celého případu a následném rozhodnutí soudu byl Josef Š. odsouzen k několikaletému trestu odnětí svobody.

Při řešení všech shora uvedených případů byla mimo jiné velmi důležitá spolupráce s intervenčním centrem Brno a orgánem sociálně právní ochrany dětí ve městě Hustopeče, které byly nápomocny při řešení problémů obětí domácího násilí. Především OSPOD Hustopeče se aktivně zúčastňoval již od prvopočátku jednotlivých případů.

4.2 Spolupráce policie s orgány zabývající se pomocí oběti domácího násilí

Vykázání osoby je určitou intervencí a reakcí státu na aktuální páchané domácí násilí. Tento úkol byl dán jako jedno z oprávnění do rukou policie k ochraně oběti, ale zároveň byla policii uložena povinnost spolupracovat při těchto případech i s dalšími orgány, které se také na pomoci oběti v její nelehké situaci podílí.

V první řadě jde o intervenční centra, které policie vyrozumívá do 24 hodin od vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Intervenční centrum má za povinnost do 48 hodin zpětně kontaktovat oběť a poskytovat takto ohrožené osobě odbornou psychologickou, právní, organizační a morální pomoc.

V Jihomoravském kraji se specializuje na pomoc ohroženým osobám a úlohu intervenčního centra plní Spondea při ČČK Brno, o.p.s.. Současná úroveň komunikace mezi Policií a Spondeou probíhá na dobré úrovni, dokonce byla vytvořena i určitá vazba mezi pracovníky Intervenčního centra a policisty, kteří se problematikou domácího násilí zabývají. Dochází k vzájemnému předávání poznatků a informací tak, aby pomoc byla co nejefektivnější a nejrychlejší.

Ze shora uvedeného je tedy zřejmé, že spolupráce mezi policií a intervenčním centrem je realizována na jedné straně na základě povinností stanovených zákonem a na druhé straně je uskutečňována nad rámec povinností určených zákonem. Ke spolupráci, která není povinná lze ještě přiřadit případy, které se týkají např. školení policistů k problematice domácího násilí pracovníky intervenčních center, předávání informací policie intervenčním centrům o dalším průběhu řízení, kdy je jednání agresora kvalifikováno jako přešůpek či trestný čin, poskytování informací o dodržování rozhodnutí o vykázání ze strany násilné osoby apod.

Dalším orgánem, který se zabývá účinnou pomocí oběti je orgán sociálně právní ochrany dítěte, který při své činnosti rovněž velmi úzce spolupracuje s orgány policie. V případě, že v rodině, kde bylo identifikováno domácí násilí žije nezletilé dítě je

povinností policie rovněž tento orgán o věci vyrozumět. OSPOD má za úkol postarat se další zdraví vývoj dítěte, které se stalo svědkem či obětí tohoto negativního jevu.

Policie, intervenční centra a orgán sociálně právní ochrany dítěte dále vzájemně spolupracují v případech domácího násilí i s jinými sociálními institucemi jako jsou úřady práce, správa sociálního zabezpečení, azylové domy, ústavy sociální péče, obecní a městské úřady, manželské a rodinné poradny apod. V případě jakéhokoliv zranění, různých psychických problémů a onemocnění u oběti či agresora dochází ke spolupráci i s různými zdravotnickými zařízeními. Jestliže je spáchán trestný čin dochází také k součinnosti se státními zastupitelstvími, justicí a probační a mediační službou.

Rovněž je potřebná spolupráce i s neziskovými organizacemi, které se zabývají problematikou domácího násilí, především ochranou obětí. K těmto patří např. Spondea, o.p.s. (kontakty pro Jihomoravský kraj viz příloha č. 2), Bílý kruh bezpečí, o.s., Dona linka, Rosa, o.s., Acorus,

Závěr

Téměř denně se při své práci u policie setkávám s různými druhy kriminality, s jejími následky a osobami, které v jednotlivých šetřených kauzách vystupují v rolích obětí nebo jsou přímo samotnými pachateli.

Jako policista v přímém výkonu služby u pořádkové policie, který se ve většině šetřených případů dostane mezi prvními na samotné místo činu, se domnívám, že případy domácího násilí patří především pro svou vysokou latenci k nejzávažnějším a nejhorším sociálně patologickým jevům vyskytujícím se ve společnosti. Tyto případy kladou zejména na zakročující policisty značné nároky především na psychickou stránku jejich osobnosti, rozhodovací schopnosti a správné diagnostikování tohoto problému.

Většina lidí si příliš neuvědomuje, kolik existuje případů domácího násilí a jaká spousta potencionálních obětí této formy agrese se pohybuje každodenně kolem nás. Z těchto důvodů je nutné, aby se společnost tímto negativním jevem neustále zabývala a rovněž by neměl nikoho z nás nechávat lhostejným. Každý z nás se může kdykoliv dozvědět o možném případě domácí násilí nebo se může stát dokonce jeho obětí.

Považuji za velice pozitivní, že se v současné době o domácím násilí hodně ve společnosti hovoří a veřejnost má možnost dozvědět se různé informace o tomto sociálně patologickém jevu z masmédií. Oporu pro ohrožené osoby vidím v zákonech zabývajících se touto problematikou, a proto nemusí mít strach tento skutek oznámit na policii či u jiných organizací, které jsou schopny jejich problémy řešit.

Domnívám se však, že je zde dluh ze strany státu vzhledem k úpravě represivních opatření. Trestné činy, které se týkají této problematiky chrání to nejčennější co člověk má, a to je především zdraví a život každé oběti protiprávního jednání. Součástí jednotlivých skutkových podstat trestných činů zabývajících se tímto protiprávním jednáním je i stanovení příslušného trestu za porušení této normy. Dle mého názoru již tyto sankce nevyhovují potřebám společnosti a měly by být daleko přísnější.

Bakalářskou prací jsem chtěl upozornit na to, jak moc je nebezpečná jakákoliv forma agrese páchaná v soukromí, kterou označujeme jako domácí násilí. Snažil jsem se o to, aby každý z nás uměl správně označit, které jednání můžeme považovat za domácí násilí. Dát určitý návod všem, jak se v takové situaci chovat, jakým způsobem lze zjistit co nejvíce potřebných informací a jaké jsou možnosti řešení tohoto složitého životního problému.

Domnívám se, že řada mých hypotéz byla naplněna a ten, kdo bude mít možnost si tuto práci přečíst, získá celou řadu teoretických a praktických informací o tomto sociálně patologickém jevu. Rovněž bude moci poskytnout rychlou a efektivní pomoc osobám, které budou domácím násilím ohroženy.

Resumé

Ve své bakalářské práci na téma Domácí násilí jeho příčiny, následky a možnosti řešení v podmínkách naší společnosti jsem v její první části věnoval především základním pojmům v problematice domácího násilí. Snažil jsem se přiblížit historii a současnost tohoto sociálně patologického jevu a poukázat na existující mýty o tomto problému ve společnosti. Rovněž jsem se zabýval právními normami, které v České republice slouží na ochranu před možným trestným činem či přestupkovým jednáním v souvislosti s domácím násilím.

Ve druhé části popisují základní znaky domácího násilí a zabývám se správným postupem policie na místě činu u případů, kde je předpoklad, že se může jednat o incidenty domácího násilí. Součástí této kapitoly je i profesní taktika a nastínění určitých možností řešení této problematiky v různých situacích, které mohou na místě činu nastat.

Třetí kapitola je věnována příčinám a následkům domácího násilí. Poukazuji na to, že rodinné prostředí je ideálním pro vysokou latenci tohoto sociálně patologického jevu a v neposlední řadě se zabývám jednotlivými aktéry domácího násilí. Jedná se především o vykreslení typických charakteristik oběti a agresora a následnou správnou komunikací s těmito osobami při policejní práci.

Poslední část je věnována získaným praktickým zkušenostem v oblasti domácího násilí, která byla získána přímou účastí u jednotlivých kauz v regionu Hustopečsko. Rovněž se zde zabývám vzájemnou spoluprací orgánů, kteří se podílejí na pomoci oběti domácího násilí.

Anotace

Svoji bakalářskou práci psanou na téma Domácí násilí jeho příčiny, následky a možnosti řešení v podmínkách naší společnosti jsem zaměřil především na to, aby se čtenatel seznámil se základními pojmy, spouštěcími mechanismy, dopady na jednotlivé aktéry a preventivními opatřeními v dané oblasti. Zároveň jsem chtěl upozornit na závažnost tohoto sociálně patologického jevu a nabídnout určité možnosti právní ochrany a řešení jednotlivých případů domácího násilí.

Do práce jsem začlenil své vlastní názory a zkušenosti, které jsem nabyl při své práci u policie, při řešení jednotlivých případů přímo v praxi a účastí na různých jednáních a konferencích, které se přímo dotýkaly této problematické oblasti. Mým úmyslem bylo, aby každý čtenatel vzal na vědomí, že se tento negativní jev v naší společnosti vyskytuje a uvědomil si, že nikdo z nás nemůže být k němu lhostejný.

Klíčová slova

Domácí násilí, ohrožená osoba, násilná osoba, oběť, agresor, sociálně patologický jev, týrání, institut vykázání, policie, intervenční centrum.

Annotation

The purpose of this bachelor thesis, the theme of which is Domestic violence its causes, results, and the possibilities of solving them in the conditions in our society is that the reader learns the basic facts, the mechanisms that start this problem, the consequences that there are for the participant, as well as the precautions in this area of interest. At the same time the aim of the thesis was to point out the seriousness of this social pathologic feature, and to offer some possibilities of legal protection, as well as solution to individual cases of home violence.

My own opinions and experience gained during my work for the police force, when solving the individual cases and also taking part at various talks and conferences have

been included into the project. My intention was to inform the readers that this negative feature is present in our society and he or she will hopefully realize that nobody ought to be indifferent to it.

Key words

Domestic violence, person in danger, brute, victim, aggressor, social pathologic feature, abuse, police, intervention center.

Seznam použité literatury

1. Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím.
2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
3. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.
4. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.
5. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociální službách.
6. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
7. ZP PP č. 200/2008 o provádění vykázaní.
8. BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníky a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: Publikace MPSV, 2006, 139 s. ISBN 80-86878-50-3.
9. BURIÁNEK, J. a kol. Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
10. CONWAYOVÁ, H. L. Domácí násilí. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 159 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
11. ČERMÁK, I. Lidská agrese a její souvislosti. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999, 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
12. ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí – zatím víme více o obětech. In: Zpravodaj BkB, č. 2, 2003, s. 16 a.n.
13. ŠEDIVÁ, M. a kol. Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, 54 s. ISBN 978-80-239-9449-0.
14. VANÍČKOVÁ, E. a kol. Násilí v rodině. Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995, 64 s. ISBN 80-7184-008-4.
15. VOŇKOVÁ, J. a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 1. vyd. Praha: proFem, 2004, 195 s. ISBN 80-239-2106-1.
16. VOŇKOVÁ, J. a kol. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, 87 s. ISBN 978-80-239-9448-3.
17. VOŇKOVÁ, J. Vaše právo – první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 4. vyd. Praha: proFem, 2005, 76 s. ISBN 80-239-4025-2.
18. KRIMINALISTIKA, 3/2006. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra. ISSN 1210-9150.
19. POLICISTA, 6/2006. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra. ISSN 1211-7943.

20. POLICISTA, 6/2007. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra. ISSN 1211-7943.
21. <http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>
22. http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=397
23. <http://www.donacentrum.cz/index.php?pg=domaci-nasili-a-deti>
24. <http://www.spgs-szs.cz/files/materialy/socialni-pece/domaci-nasili.pdf>
25. Intranet Policie ČR – mhtml:<http://www.ks.jm/OPZP>

Seznam příloh

Příloha č. 1	Přehled počtu vykázaní v rámci PČR Správy Jmk za rok 2007 a za rok 2008
Příloha č. 2	Kontakt na Intervenční centrum Jmk

Příloha č. 1

Přehled počtu vykázaní v rámci PČR Správy JmK za rok 2007

<i>Okresní ředitelství</i>	CELKEM					
	vykázano osob			podáno odvolání		
	muži	ženy	celkem	celkem	vyhověno	zamítnuto
Blansko	5	0	5	0	0	0
Brno - město	40	0	40	2	0	2
Brno - venkov	14	0	14	2	1	1
Břeclav	11	0	11	1	1	0
Hodonín	4	0	4	0	0	0
Jihlava	4	0	4	0	0	0
Kroměříž	7	0	7	0	0	0
Třebíč	3	0	3	0	0	0
Uherské Hradiště	3	1	4	0	0	0
Vsetín	12	0	12	0	0	0
Vyškov	3	0	3	1	0	1
Zlín	19	1	20	0	0	0
Znojmo	4	0	4	0	0	0
Žďár nad Sázavou	7	0	7	0	0	0
Celkem PČR SJmK	136	2	138	6	2	4

**Přehled počtu vykázaní v rámci PČR Správy JmK
za rok 2008**

<i>Okresní ředitelství</i>	CELKEM					
	vykázano osob			podáno odvolání		
	muži	ženy	celkem	celkem	vyhověno	zamítnuto
Blansko	4	0	4	0	0	0
Brno - město	35	2	37	2	0	2
Brno - venkov	9	0	9	1	0	1
Břeclav	8	0	8	1	0	1
Hodonín	7	1	8	1	0	1
Jihlava	4	0	4	0	0	0
Kroměříž	13	0	13	1	0	1
Třebíč	4	0	4	0	0	0
Uherské Hradiště	9	0	9	0	0	0
Vsetín	8	1	9	0	0	0
Vyškov	2	0	2	0	0	0
Zlín	15	0	15	2	0	2
Znojmo	4	0	4	0	0	0
Žďár nad Sázavou	9	0	9	1	0	1
Celkem PČR SJmK	131	4	135	9	0	9

Příloha č. 2

Intervenční centrum se určuje podle místa odkud je osoba vykazována, nikoliv podle jejího trvalého bydliště.

Intervenční centrum pro **Jihomoravský kraj**

(OŘ PČR Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Znojmo)

Název organizace	SPONDEA při ČCK Brno, o.p.s.
Adresa	Sýpka 25, 613 00 Brno
Kontaktní osoby	koordinátor Mgr. Dagmar Ulehlová soc. pracovník Eva Hrabálková, DiS psycholog Mgr. Martina Ježková právník JUDr. Darja Haláková
non-stop linka	739 078 078
tel. + FAX	541 213 732
E-mail	spondea@spondea.cz
webové stránky	www.spondea.cz